

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ОСТРОЗЬКА АКАДЕМІЯ»
ФАКУЛЬТЕТ РОМАНО-ГЕРМАНСЬКИХ МОВ
КАФЕДРА АНГЛІЙСЬКОЇ ФІЛОЛОГІЇ

Магістерська робота на тему:
« ЛЕКСИЧНІ ТА СТИЛІСТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ МОВЛЕННЯ ІСУСА У
ЄВАНГЕЛІЯХ(NEW INTERNATIONAL VERSION TRANSLATION)»

Студентки 6 курсу групи МА-61

Онищук Ірини Василівни

Науковий керівник:

доктор політ. наук, професор

Худолій Анатолій Олексійович

Національна шкала _____

Кількість балів: _____ Оцінка: ECTS

Члени комісії:

(підпис) (прізвище та ініціали)

(підпис) (прізвище та ініціали)

(підпис) (прізвище та ініціали)

ЗМІСТ

ВСТУП	3
РОЗДІЛ 1 ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ДОСЛІДЖЕННЯ	8
1.1 Жанрові особливості Біблійного дискурсу	8
1.2 Сучасні біблійні дослідження	17
1.2.1 Лінгвістичні	17
1.2.1.2 Лексичні сучасні дослідження	22
1.2.1.3 Текстологічні біблійні дослідження	27
1.3 Лексичні та стилістичні особливості книг Нового Заповіту	31
РОЗДІЛ 2 ЛЕКСИКО-СЕМАНТИЧНІ ГРУПИ ТА СТИЛІСТИЧНІ ЗАСОБИ В ЧОТИРЬОХ КНИГАХ ЄВАНГЕЛІЄ	36
2.1 Лексико-семантичні групи у мові Ісуса Христа	36
2.2 Стилiстичні особливості мовлення Ісуса Христа в Євангеліях	44
РОЗДІЛ 3 ЛІНГВАЛЬНІ ОСОБЛИВОСТІ МОВЛЕННЯ ІСУСА ХРИСТА	50
3.1 Євангеліє від Матвія	53
3.1.1 До народу	54
3.1.2 До учнів	65
3.1.3 До фарисеїв	69
3.2 Пряма мова в Євангелії від Марка	73
3.2.1 До народу	73
3.2.2 До учнів	74
3.2.3 До Фарисеїв	77
3.3 Пряма мова у Євангеліє до Луки	78
3.3.1 До народу	78
3.3.2 До учнів	80
3.3.3 До фарисеїв	81
3.4 Пряма мова у Євангеліє від Івана	82
3.4.1 До народу	82
3.4.2 До учнів	83
3.4.3 До Фарисеїв	84
ВИСНОВКИ	85
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	90

ВСТУП

Біблія – є однією з найунікальніших книг у світі по багатьом причинам. По перше, вона є однією з найстародавніших книг адже була перші книги були написані на початку другого століття до нашої ери. Проте унікальним є той факт, що її написання тривало півтори тисячі років оскільки Святе Письмо складається з 66 книг, і їх написали 44 різних авторів, але між написаним немає ніяких протиріч. У другому посланні до Тимофія Павло пише, що все Писання натхнене Богом, тобто відповідно до Слова Божого саму Біблію писали люди під керівництвом Бога, Святого Духа (2Тим. 3:17-17) [15].

З погляду лінгвістів та мовознавців Святе Письмо є дуже плідним полем для досліджень оскільки воно налічує велику кількість літературних жанрів та багате на художні засоби. Було навіть виокремлено окремий дискурс який називається Біблійним або Християнським. Жанрова парадигма біблійного дискурсу налічує більше двадцяти жанрів [18]. Проте, це не єдині особливості якими вас може вразити ця книга.

Біблія складається з двох частин: Старого Завіту та Нового. Дуже багато сюжетів та образів проникнули в українську мову та літературу, адже Україна вважається християнською країною. Тому під впливом цього була сформована ціла система стилістичних засобів [19]. Проте, ми розглянемо лише окремі книги Нового Завіту: Євангеліє від Луки, Марка, Івана та Матвія). Ці автори літературно оформили проповіді Ісуса Христа проте вони всі різні, адже в учнів Христа були різні аудиторії та мовні ситуації. Проте кожен їхню книгу можна охарактеризувати як доступна, змістовна, повчальна, і, звичайно, багата на художні засоби [19].

У цій магістерській роботі ми дослідимо більше біблійний (БД) та релігійний (РД) дискурси, зробимо огляд сучасних досліджень у біблійному дискурсі, звернемо увагу на мовлення Ісуса Христа у чотирьох Євангеліях. Його мовлення було дуже багате на лексичні та стилістичні особливості.

Окрім цього, Він був дуже вправним в оповіді історій та мав Свій стиль вчительства. Тому ми також дослідимо лінгвальні засоби (ЛЗ) мовлення Ісуса у зверненні до народу, учнів, фарисеїв та Бога Отця. У результаті ми зможемо отримати глибший аналіз мовлення Ісуса Христа у контексті лінгвістики та дізнатися більше про цілі, яких хотів досягти мовець, Його світогляд та те як Ісус використовував ЛЗ для ефективного навчання. Тому, безперечно це дослідження буде мати наукову цінність, адже ми розглянемо біблійний дискурс в контексті різних наук, дослідимо глибше лексичні, стилістичні, граматичні, синтаксичні засоби, та їх вплив. Я переконана, що це викриє так звані білі плями для подальших досліджень в контексті лінгвістики та інших наук.

Тема магістерської роботи є актуальною через кілька причин. По перше, християнство є дуже поширеним, і лексика з центральної книги християн, Біблії, сформувала світогляд багатьох людей, навіть тих, хто не вважає себе вірянами. Тому аналізуючи лексику використану в Святому Письмі допоможе зрозуміти картину світу багатьох людей. По друге, багато лексичних та стилістичних засобів використаних в Біблії вживаються як і в повсякденному мовленні, так і в політиці. Отож, дослідження християнського дискурсу допоможе нам дослідити краще й інші дискурси. По третє, останні десять років дослідники біблійного та релігійного дискурсів в Україні переосмислюють та систематизують ці дискурси оскільки вони існують не багато часу, та через вплив радянського союзу вони потребують переосмислення та ретельного аналізу, тому ця робота може бути хорошим вкладом в дослідження біблійного та релігійного дискурсу в Україні.

Об'єктом дослідження є слова Ісуса Христа у Євангеліях Івана, Марка, Луки та Матвія. Предметом дослідження є лексико-семантичні групи, стилістичні та лінгвальні особливості мовлення Ісуса у згаданих книгах.

Дослідженням вищезгаданої теми займалися такі вчені як: О. В. Малікова, О.О. Анісімова, Федина, Т. А. Івасишина, Ю. В. Чернишова, Ю. О. Сабадаж, П. В. Мацільків, О. С. Черхава, Н. О. Кравченкота та інші.

Мета магістерської роботи полягає у тому, щоб дослідити лексичні, стилістичні, та лінгвальні засоби у мовленні Ісуса Христа в Євангеліях.

Мета роботи полягає у виконанні таких завдань:

1. Проаналізувати дослідницькі роботи присвячені релігійному та біблійним дискурсам.

2. Виокремити жанрові характеристики біблійного дискурсу, зокрема Нового завіту.

3. Дослідити біблійний та релігійний дискурси в контексті лінгвістики глибше

4. Зробити вибірку та описати лексичні, стилістичні та лінгвальні особливості в мовленні Ісуса в Євангеліях.

5. Дослідити лексичні особливості мовлення Ісуса у Євангеліях

6. Дослідити стилістичні особливості мовлення Ісуса у Євангеліях.

7. Дослідити лінгвальні особливості мовлення Ісуса у Євангеліях.

Під час здійснення дослідження було використано такі методи лінгвістичного аналізу як:

Спостереження – для того, щоб вникнути глибше в релігійний дискурс та виокремити його характеристики.

Індуктивний – для того, щоб дослідити жанрові характеристики Нового Завіту.

Описовий – для огляду літератури щодо релігійного та біблійного дискурсів та його основних характеристик. Також, щоб описати зібраний матеріал та систематизувати його.

Порівняльний – щоб розібратися з поняттями біблійного та релігійного дискурсів.

Аналіз та синтез – для того, щоб виокремити лексичні, стилістичні та лінгвальні особливості мовлення Ісуса Христа.

Статистичний та вибірковий – для накопичення, обробки та аналізу лексичних та стилістичних засобів. Наприклад, біблеїзмів, гіперболу, метафору тощо.

Контекстуальний метод – допоможе визначити значення лексичних та стилістичних засобів у мовлені Ісуса.

В основному дослідження буде здійснюватися методом аналізу та синтезу, статичним та вибірковим та контекстуальним – у практичній частині. А в теоретичній – спостереження, індуктивний, порівняльний та описовий.

Саме завдяки цим методам мені вдасться зрозуміти більше засади релігійного дискурсу. Методи спостереження та індуктивний вже допомогли мені працювати над цим завданням. І завдяки методам аналізу і синтезу, статичному та вибіркового я зробила частину вибірки лексичних та стилістичних одиниць

Наукова новизна. Наукова новизна цієї роботи полягає в тому, що у кваліфікаційній роботі здійснено детальний лінгвістичний аналіз чотирьох книг Нового Завіту. На разі, це тема не дуже досліджена.

Практичне значення. Практичне значення роботи у тому, що ми детально дослідили та зробили цілісний аналіз біблійного та релігійного дискурсу у Новому Завіті. Крім цього, ми виконали детальний аналіз та опис лексичних та стилістичних особливостей чотирьох Євангелій. Це допоможе в подальшому аналізі біблійної лексики, яка широко використовується у суспільстві. Також ця робота підсвітила нові поля для дослідження релігійного дискурсу, і стиль викладання Христа, що є перспективною темою для подальших досліджень. Більше того, наше дослідження показало практичну цінність лінгвальних засобів.

Апробація роботи. Робота не була апробована.

Структура роботи складається з вступу, трьох розділів, висновків та списку використаних джерел.

У вступі подано актуальність теми, мету, завдання, предмет, об'єкт та методи дослідження.

Перший розділ містить теоретичну інформацію про жанрові характеристики книг Нового Звіту та лексичні та стилістичні особливості в книгах Нового Завіту та сучасні дослідження біблійного дискурсу. Також у першому розділі буде приділена значна увага сучасним лінгвістичним дослідженням в контексті БД. У другому розділі увага сфокусована на аналізі лексико-семантичних груп та стилістичних особливостей мовлення Ісуса Христа в Євангеліях. У третьому розділі ми будемо досліджувати лінгвальні засоби мовлення Ісуса Христа, які Він використовував у мовленні до народу, учнів, фарисеїв, та Бога Отця.

У висновку роботи безпосередньо подано результати здійсненого дослідження. Список використаних джерел складається з 38 найменувань.

РОЗДІЛ 1 ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ДОСЛІДЖЕННЯ

1.1 Жанрові особливості Біблійного дискурсу

Сучасна лінгвістика дає нам велику кількість визначень поняття “дискурс”. Проте одного загально визначеного немає. Цей напрямок формувався під впливом дослідників з різних галузей таких як: соціолінгвістика, психолінгвістика, когнітивна лінгвістика тощо. Тому є різні підходи в дослідженні цього поняття. Зокрема французький вчений Д. Манжене пояснює, що дискурс – дія висловлювання спрямована на одержувача з метою залучити його в “ситуацію висловлювання” [18, ст.30]. Одним з дуже важливих аспектів є контекст, коли ми досліджуємо якийсь з дискурсів, оскільки він допомагає більше усвідомити особливості дискурсу [18, с.36].

Є різні типи дискурсу. І. В. Карасик виокремив персональний та інституційний [18, с.37]. Приклад дискурсів інституційного типу є політичний, педагогічний, медичний та інші. Релігійний дискурс теж належить до інституційного типу і є досить популярним серед науковців. Його ще іноді називають теологічним або фідеїстичним [18, с.38].

Дослідники дають багато визначень релігійному дискурсу. Наприклад, що це - релігійний текст у ситуації реального спілкування або, що це тексти з певними принципами та переконаннями, які приймають всі віруючі та інші [18, с.38].

Християнські або біблійні тексти є одним з найважливіших елементів формування релігійного дискурсу. Релігійний дискурс має деякі елементи, які притаманні лише цьому дискурсу. Проте особливою річчю є те, що саме Бог є одним з його учасників на думку В. І. Карасика. Адже до Нього звернені молитви, псалми [18, с.38].

Релігійний дискурс містить в собі різні види цього жанру такі як: християнський, новозавітній, старозавітній, біблійний, та ритуальний

дискурс тощо). Вони дуже різні, але мають спільну мету – спонукати до духовного спілкування, збагачувати віру та інше [18, с.39].

Як було зазначено вище біблійний дискурс є типом релігійного дискурсу. Проте вчені дивляться по-різному на це питання і в наступних абзацах ми розглянемо це питання з іншої точки зору. По своїй суті біблійний дискурс є неоднозначним. Вважають, що дискурс – це “текст, занурений в життя”, але основна складова біблійного дискурсу – біблійні тексти, які є давніми і не мають зв’язку з живим життям. Хоча М. Л. Макаров схиляється до позиції, що варто включати до дискурсів тексти з різними культурними та історичними контекстами. Крім того, біблійні переклади постійно оновлюються [18, с.39].

У багатьох книгах Біблії, автор спонукає до якихось дій, тому цей жанр характеризують як персуазивний, адже автор намагається взаємодіяти з адресатом та переконати його в чомусь або спонукати до певних дій [18, с.39].

Українські дослідники Т. А. Івасишина та О. В. Малікова дотримуються позиції, що біблійний та релігійні дискурси – це різні поняття. Це аргументується тим, що Святе Письмо, Біблія – не лише текст, а й мовлення, яке відбувається у спілкуванні з Богом як автором Святого Письма [18, с.40]. Така комунікація з Богом вважається досягнутою, коли адресат сам читає та інтерпретує текст і застосовує у своєму житті. Біблійний дискурс не можна вважати сталим, адже адресат та історико-соціокультурний контекст змінюються і це впливає на сприйняття Біблії.

Базуючись на вище прочитаній інформації, ми можемо зробити висновок, що біблійний та релігійний дискурс належить до інституційного типу. Він виник через тексти Святого Письма та їх дослідження мають певну систему та ціль.

Християнські релігійні тексти належать до літературних творів теоретичного та популярного жанрів. Проте, якщо дивитися на Біблійний

дискурс в рамках релігійного дискурсу, то поки немає чіткої жанрової систематизації, хоча існує багато мовознавчих досліджень пов'язаних з вивченням християнських контекстів [24, с.16].

Досліджуючи Біблійний дискурс, результати дуже чітко вказували, що християнська релігійна жанристика дуже різноманітна і є особливим полем для дослідження [24]. Біблійний дискурс містить в собі багато теологічних жанрів. Ю. В. Чернишова проаналізувала літературу релігійного дискурсу та виокремила такі жанри: біблійні книги, молитви, проповіді, церковні послання, бесіди, роздуми, публіцистичні виступи на релігійні та релігійно-світські теми, коментарі та тлумачення на біблійні книги, виклади віри, катехізиси, наукові релігійні тексти, художня та науково-популярна релігійна література тощо [24, с.17].

Особливість жанрів біблійного дискурсу та релігійного є те, що інформація релігійних текстів зберігається не лише в тексті, а й поза ним. Крім того, дуже важливу роль грає одкровення, що є одною з цілей релігійного дискурсу [24, с.17].

Аналізуючи тексти релігійного дискурсу, О. О. Анісімова виокремлює кілька особливостей таких текстів: вони унікальні та несуть в собі гібридний характер священних книг (Старого і Нового Завіту); вони виражають одну ту саму суть жанрами різної літературної форми як прозовими та поетичними, не мають якогось однорідного жанру тощо [27].

К. В. Бобирьова, розробила класифікацію релігійного дискурсу за такими ознаками:

- ступенем інституційності;
- суб'єктно-адресатним відношенням;
- соціокультурною диференціацією;
- за функціональною структурою жанрового простору [17].

Також вчена поділила жанри релігійного дискурсу на первинні та вторинні. До первинних відносяться мовленнєві жанри притчі, псалма і

молитви, як індивідуальні типологізовані зразки структурно-семантичних і ціннісних моделей, які зародилися у релігійному дискурсі, а до вторинних – мовленнєві жанри, що представляють своєрідну інтерпретацію і модифікацію первинних релігійних зв'язків – текстів Священного Письма, – проповідь і сповідь [28].

М. І. Федина зробила класифікацію книг Старого та Нового Завітів:

До Старого Завіту відносяться 39 священних книг: п'ятикнижжя Мойсея; історичні книги; навчальні та поетичні книги; пророчі книги (великих та малих пророків) [24].

Класифікація книг Нового Завіту: чотири Євангелія, історична книга Дії Святих апостолів; послання від апостола Павла та соборні послання Апостола Якова, Петра, Юди та Івана та пророцька книга – Об'явлення від Івана [24].

Дослідниця М. І. Федина стверджує, що питання “чистого” біблійного жанру є досить неоднозначним, адже більшість книг з Біблії мають особливості інших жанрів. Так, наприклад, жанр псалмів містить ознаки жанру пісні, а також молитви, наприклад: *“Oh, sing to the Lord a new song! Sing to the Lord, all the earth”* (Psalm 96); *“Bow down Your ear, O Lord, hear me; For I am poor and needy. Preserve my life, for I am holy; You are my God”*. (Psalm 86) [34].

Жанру євангелії притаманні ознаки молитви, проповіді і апокаліптики, наприклад: *“In this manner, therefore, pray: Our Father in heaven, Hallowed be Your name...”* (Matthew 6:9–13); *“No one can serve two masters; for either he will hate the one and love the other, or else he will be loyal to the one and despise the other. You cannot serve God and mammon”* (Matthew 6:24), *“Most assuredly, I say to you, the hour is coming, and now is, when the dead will hear the voice of the Son of God; and those who hear will live”* (John 5:25) [34].

Проте Т. О. Івасишина, О. В. Малікова, О.О. Анісімова, М. Федішин та інші вищезазначені вчені, це далеко не всі вчені, які досліджували біблійний та релігійний дискурс. Адже навіть після їхніх ретельних досліджень залишаються дилеми, запитання та водночас дискурс продовжує розвиватися та з ним взаємодіють люди з різних верств суспільства, різні науки та дослідники. Наприклад Ю. О. Сабадаж зробила вклад в лінгвокультурологію дослідивши мегаконцепт HUMAN BEING [25].

Або ж до прикладу П. В. Мацільків здійснив дослідження як транслюють концептосферу БОГ у різних дискурсах включаючи біблійний. Особливо цікаве дослідження не дуже поширеного жанру пророцтво у біблійному та релігійному дискурсах досліджений вченою О. С. Черхава. Новизна цього дослідження полягає в тому, що Черхава виокремила певну окремий дискурс пророцтва та його характеристики. М.Т. Вереш зосередилася на лексико-семантичних дослідженнях, а саме їхній вплив на богословські системи термінів [27].

Варто приділити особливу увагу дослідженню Кравченко Н. О. Вона зробила ґрунтовне дослідження про синергійність англomовного релігійного дискурсу використовуючи теолінгвістичний підхід. Вона ретельно дослідила релігійний дискурс, його жанри та навіть деякі класифікації жанру проповіді. Також вона дослідила лінгвальні особливості жанрів “молитва” та “проповідь”. Та особлива цінність її роботи в тому, що вона дослідила релігійний чи християнський дискурс в контексті фонетики. Саме фонетика та граматики – це два напрямки мовознавства, в яких є досить багато білих плям в релігійному та біблійному дискурсах [12].

Результатом її досліджень було те, що релігійний дискурс було подано у новому світлі в контексті жанрів проповіді та молитви, зокрема в їхній багаторівневій комунікації. Також дослідниця монографії підкреслила актуальність та розвиток теолінгвістики загалом і в ритуальному аспекті

релігійного дискурсу. Окрім цього, Кравченко Н. О. підкреслила роль поняття “віри” у РД та БД. На думку учасників комунікації БД, саме віра – це те, що робить можливим їх зв’язок з Богом, але водночас це подарунок від Бога. Тобто якби не це поняття, БД був би мертвим, адже не було б користувачів дискурсу. Оскільки РД досліджувався в контексті англomовного релігійного дискурсу, було виведено нові поняття та навіть дискурси такі як «телеєвангелізм» та «інтернетпроповідництво». Проте ці жанри впливають на ефективність дискурсу, адже немає взаємодії учасників дискурсу між собою [12].

Також вчена дослідила досить складні аспекти РД, які роблять цей дискурс, ще складнішим – роль деномінацій в протестантизмі в англomовному релігійному дискурсі. Також особливість РД полягає в тому, що є особливий адресат, так званий “нададресат”, тобто Бог. Саме тому були досліджені жанри проповіді та молитви. Це ще раз підтверджує, що в РД існує двохшарова комунікація – вертикальна та горизонтальна. В процесі вертикальної комунікації грає велику роль Святе Письмо. Вчена підкреслює ще одну особливість РД – так звана синергія зміни свідомості адресата експліцитно та імпліцитно. Також вона показує зв’язок теолінгвістики з цим незвичайним аспектом РД [12].

Аналізуючи все, що було написано вище, я пройшла до висновку, що релігійний дискурс – це напрямок або жанр, який має на меті дослідження релігій та їх особливостей на основі священних писань та спонукання до духовного спілкування та збагачення віри. Визначення біблійного дискурсу, на мою думку, – жанр, який також має на меті спонукати людей до духовного збагачення, зокрема християнські спільноти. Він унікальний тим, що має дві аудиторії – Бог та люди. Основа біблійного жанру – Святе Письмо, яке включає в собі 14 поетичних та прозових жанрів відповідно до М. І. Федішин та породжує багато нових усних жанрів. Аналіз монографії

Н. О. Кравченко показав, що є дуже аспектів, які ще недослідженні в БД та РД.

Поняття релігійного дискурсу ширше ніж біблійного, проте вони мають багато спільного. Наприклад, вид дискурсу, мету, жанрові особливості відповідно до досліджень Анісімова тощо. Тому, ми досліджували інформацію як про біблійний так і релігійний дискурси. Проте, релігійний дискурс включає в себе інші жанрові види окрім біблійного. Тому, ми досліджували інформацію як про біблійний так і релігійний дискурси.

Незважаючи на те, що біблійний жанр є досить неоднорідним, він має певні особливості, які є притаманні цьому дискурсу, зокрема це застаріла лексика. Біблійні архаїзми та історизми передають дух тодішньої епохи, політичного устрою та її культури [17, с.60]. Такі вчені як М. М. Шанський, П. П. Шуба, А. С. Ахманова багато досліджували тему архаїзмів у Біблії та виокремили досить детальні класифікації. Проте в загальному архаїзми можна розділити на дві категорії: повні та часткові [17, с.83]. *Повні* вже зникли із вжитку у мовленні, а *часткові* можуть бути змінені фонетично, граматично тощо.

Історизми теж поділяють на повні та часткові. *Повне* використовуються в активному вжитку, а *часткові* зазвичай характеризуються полісемією, але в своєму оригінальному значенні не мають понять, які конкурують з ними [17, с.83]. Дослідження історизмів у Святому Письмі виявило, що в основному історизми до політичної, економічної або соціальної сфери. Проте, біблійний дискурс постійно досліджується та оновлюється. Цьому сприяють нові переклади Біблії в яких з'являються багато неологізмів. Так як і застарілу лексику, неологізми умовно поділяють на повні та часткові. *Повні* абсолютні інші за формою та змістом. Один з факторів появи таких неологізмів є як наслідок розвитку

культурного, соціального, економічного факторів. А часткові змінили або форму або зміст [17, с.90].

Окрім застарілої лексики, ще одна ознака біблійного дискурсу є сакральність, тобто те, що має властивості якогось іншого світу. Проте, в біблійному дискурсі більше мається на увазі щось, що має глибший сенс [17, с.98]. Є певна лексика, яка виражає сакральність Біблії. До них відноситься застаріла лексика, лексика іншомовного походження, образна лексика та символи, інверсія та певні конструкції [17, с.99]. Проте, в Святому Письмі чітко видно розмежування сакрального та буденного.

Також цікавим є той факт, що біблійний дискурс та зокрема мовлення Ісуса має спільні риси з політичним жанром. По перше, деякі функції політичного жанру схожі з біблійним. Наприклад: поширення інформації по відношенню до народу. Це видно як і в поширенні самого Писання так і у вченні Ісуса. Також, функція проєкції в минуле та майбутнє, яка включала те, що потрібен аналіз минулого і прогнози на майбутнє [32]. В Біблії багато прикладів і в Старому і в Новому Заповітах аналізу того, що відбувалося в минулому. Не одна книга Біблії посилається на попередні, або в книгах Нового Завіту посилаються на Старий Завіт. Також вважається, що саме тоталітарно-політичний дискурс схожий до релігійного тим, що до політичного лідера можуть ставитися як до того, хто наділений надприродними [29]. Окрім цих функцій А. П. Чудинов виокремив такі функції як інституційність та особистісний характер, редукціонізм, стандартність та експресивність та діалогічність й монологічність [31]. Я вважаю, що це пояснюється тим, що на меті політичного та біблійного дискурсів є вплив на слухачів проте з різними цілями.

Підсумовуючи цей підрозділ, біблійний дискурс має спільні особливості з релігійним, проте релігійний є ширшим поняттям ніж релігійний. Біблійний дискурс має притаманні особливості такі як застаріла лексика та сакральність ознаки якої є застаріла лексика, лексика

іншомовного походження, символізм тощо. Окрім цих особливостей, біблійний дискурс має схожі функції як в політичного дискурсу, які використовуються для ефективнішого впливу на аудиторію.

1.2 Сучасні біблійні дослідження

1.2.1 Лінгвістичні

Лінгвістика, або мовознавство – одна з важливих наук для будь-якої культури, країни чи епохи, адже – це наука про мову, її прояви та складнощі. Наша мова та мовлення впливає на дуже багато процесів такі як когнітивні процеси нашого мозку, наш розвиток, стосунки, та все суспільство загалом. З розвитком мови розвивалася цивілізація та навпаки. Крім того, мовознавство тісно пов'язане також і з іншими науками такими як культурологія, семіотика, філологія тощо. Тому, лінгвістика – це не лише наука про мови, але й про людську мову як окреме явище [11].

Насправді лінгвістика включає в собі різні напрямки, такі як прикладна, математична, психо-, соціальна-, та педо- лінгвістики [21]. Також існує безліч різних галузей таких як фонетика, граматики, морфологія, синтаксис та фонологія. Значення мовознавства колосальне адже мовознавці досліджують походження мов, природу мови, її зв'язок з мисленням, вплив мов на “картину світу” та багато інших аспектів [21].

Лінгвістика – це не просто теоретична наука, але це та наука, яка досліджує те явище, яке впливає на важливі процеси та аспекти діяльності людей. Досліджуючи мову, її особливості та вплив на суспільство, ми зможемо зрозуміти більше про людство, різні світогляди, та інші процеси, які відбуваються всередині людини та суспільства, культур тощо.

Мова – це як ключ до інших наук, а лінгвістика – це як рентген, який допомагає розкрити та проаналізувати ще більше процесів впливу мови на певну науку та навпаки.

Оскільки лінгвістика досліджує дуже важливу частину нашого життя – мову, та пов'язана з різними науками, які теж формують наш світогляд, це означає, що вона грає велику роль в контексті біблійного та релігійного дискурсів. Адже всі тексти створені за допомоги мови, і мова – це не лише

інструмент для розуміння людей, але також вона розкодує людську систему цінностей, мислення та багато інших процесів.

Я переконана, що кожна наука – це як пазл, який допомагає людям осмислити природу тих чи інших речей, сформувати свій світогляд, картину світу та переконатися в достовірності інших наук. Більше того, мова, як явище – це ключ до інших наук. Тому завдяки лінгвістиці ми можемо дослідити мовлення та тексти, які почали існувати навіть задовго до нашої ери. Крім того, лінгвістичні дослідження допомагають зрозуміти “картину світу” людей того часу, що є безцінним. Адже кожне дослідження, яке стосується попередніх часів, допомагає осмислити людству своє існування, історію, формування мови, та розвиватися далі.

Як вже було зазначено раніше, Біблія – це джерело знань і розуміння життя для багатьох людей, це книга, яка створює картину світу біля 8 000 000 мільйонів людей. Це приблизна кількість людей, які прийняли християнство. Тому біблійний дискурс вартий дослідження і зі сторони лінгвістики.

Спасенко Поліна Володимирівна зробила ґрунтовне дослідження і проаналізувала сучасний стан релігійної лінгвістики в Україні. Ми розглянемо результати її дослідження.

Останнє десятиліття релігійна лінгвістика проходить через процес багатьох змін. Лінгвісти ввели багато нових термінів, вводяться нові методики для дослідження, виокремлюють нові теми для дослідження, збільшується кількість релевантних матеріалів та інші. Релігійна лінгвістика потребує переосмислення українських лінгвістів та науковців, адже під час радянського союзу будь-які науки дотичні до релігії знецінювалися [20].

Релігійна лінгвістика є досить специфічною, адже її непросто досліджувати без розуміння релігійного чи біблійного контексту, віровчення, які необхідні для дослідження такого напрямку дослідження.

Релігійна лінгвістику в певній мірі дослідили в різних аспектах. Ці аспекти Спасенко П. В. поділила на кілька груп: лексикографічні дослідження, лінгвокультурологічні дослідження, комунікативний підхід, та жанрово-стилістичний підхід [20].

Незважаючи на те, що релігійна лінгвістика потребує ретельного аналізу та є ще багато білих плям, велика кількість публікацій, зокрема і в наукових часописах свідчать про розвиток та актуальність цієї галузі.

Також Поліна Володимирівна виокремила ті сфери в лінгвістиці, які потребують більше дослідження для розвитку релігійної лінгвістики. Наприклад, граматики та фонетики. Окрім цього було досліджено, що крім антропоцентричного принципу було введено теоцентричний, щоб досліджувати релігійні жанри. Проте між цими двома принципами стоїть дилема. Дилема полягає в тому, що кожна людина має різний світогляд, і якщо дослідник схиляється до принципу антропоцентризму, тобто він схиляється, що є щось надприродне, є Абсолют. Проте розуміє релігійну сферу як ідеологічне і в такому світогляді не приймають принцип теоцентризму, який надає релігійній лексиці сакральності, і робить її особливою та обов'язковою для дослідження. Тому, введення принципу теоцентризму не тільки впливає на лінгвокультурологію, але й також на поняття лінгворелігійного суб'єкта. Більше того цей новий принцип оновлює поняття “мовної особистості” поняттям “теоцентричний світогляд” і також з'являється ще одна “мовна картина світу” – теоцентричність [20].

Релігійний дискурс в контексті лінгвістики цікавий тим, що по суті багато його понять є досить абстрактні. Тому з'являється потреба вводити нові терміни тому, що навіть такого терміну як “релігійна мова” не існувало до нещодавнього часу. Ці приклади вказують на різноманітність та міжкомунікацію цього дискурсу [20].

Роглянувши вищезгаданні дослідження стосовно релігійної лінгвістики, можна зробити висновок, що це справді дуже широке поле для дослідження. Більше того, ще одна складність полягає в тому, що християнство – не монокультурна конфесія, є три розгалуження (православ'я, католицизм та протестантизм з різними деномінаціями), саме через це не так просто виокремити об'єкт для лінгвістичного дослідження, адже як було сказано раніше релігійний дискурс дуже тісно пов'язаний з релігією і для дослідження потрібна компетентність і в цьому дискурсі. Крім того, разом з тим як розвивається релігія, так само й розвивається і мова. Тобто скільки буде розвиватися і та існувати певна релігія, стільки й будуть актуальні дослідження і в лінгвістиці, і в інших галузях [20].

Дуже складним випадком для мовознавства є католицизм в Україні, адже служіння проводяться кількома мовами (українською, польською, угорською та іншими).

Проаналізувавши сучасні лінгвістичні дослідження різних вчених, ми можемо зробити висновок, що у біблійної лінгвістики є дуже велике майбутнє, адже БД та РД є дуже складні, оскільки вони мають багато розгалужень, жанрів, та предметів дослідження. Крім того, БД та РД постійно змінюються і є дуже динамічними, що теж робить їх актуальними. Можливо в недалекому майбутньому – це буде самостійна галузь.

Окрім релігійно дискурсу, виокремлюють і теологічний дискурс. Ці дискурси безумовно мають відмінності і в контексті лінгвістики та інших наук. Як і мовознавці так і релігіознавці прикладають багато зусиль, щоб дослідити як найточніше значення Святого Письма. Але це досить складно тому що окрім освіти теолога чи релігіознавця потрібно брати до уваги лінгвістичний, екстралінгвальний, та історичний аспекти. Ці напрямки справді грають важливу роль для точного тлумачення [1].

Оскільки лексика з Біблії або інших релігійних текстів використовується досить широко, а не лише в релігіознавстві, тому й виник

досить абстрактний термін “релігійна мова”. Для того, щоб ввести цей термін, було введено ще низку термінів. Наприклад: релігійний дискурс, молитовна мова, сакральна мова і т.д. [1].

Проте це було не так просто, тому, що в часи радянського союзу такий напрямок як теологічний чи релігійний дискурс не дуже досліджували. Але лінгвіст Олександр Гадамський приклав багато зусиль для того, щоб почав існувати новий напрямок теолінгвістика, адже його цікавила ця тема. Це наука, яка досліджує саме взаємопов’язаність мови та релігії та їхній вплив один на одного. Якщо бути точнішим – це розділ лінгвістики, який досліджує релігійну мову у вузькому та широкому спектрі. Сам термін “теолінгвістика з’явився” недавно, один вчений з бельгії вивів це поняття [1]. Відомий лінгвіст з англії, Девід Крістал, написав цілу працю в якій підкреслює важливість створення нового напрямку лінгвістики [1].

Релігія та теологія має дуже багато спільного. Одне з них полягає в тому, що ці дві науки зосереджені на дослідженні певних специфічних мов. Але в них різне призначення. Теолінгвістика призначена для того, щоб робити релігійну мову більш зрозумілою для суспільства. Проте, дослідження теолінгвістики можуть позитивно впливати чи доповнювати релігійні дослідження. Ці два напрямки взаємопов’язані [1].

Мова вважається живою допоки її використовують так само як і релігійний дискурс, чи релігія. Завдяки тому, що люди практикують релігійні практики, бачать важливість в них та спілкуються про них, релігія має значення і вплив як в практичному житті так і в науці. Саме поняття дискурс живе завдяки мові, адже це комунікативне явище, яке існує завдяки використанню інформації про нього та соціум, який сприймає його, користується та продукує [1].

Релігія та теологія працює на спільну ціль – зробити свій дискурс зрозумілим для суспільства [1]. Обоє лінгвісти та теологи досліджують взаємозв’язок мов та суспільства. Проте цікаво, що мовне явище тяжко

тлумачити правильно без контексту, тобто коли якісь фрази з Біблії вирвані з контексту – це досить маніпулятивно [1]. Але Ж.-П. ван Ноппен дослідив, що будь-яке висловлювання можна розглядати з релігійної точки зору, якщо поставити його в певний контекст [36]. Хоча іноді може закрастися стереотип, що релігійна мова досить непрактична і її не використовують. Проте вже було досліджено, що релігійна лексика використовується майже у всіх дискурсах в мовознавстві [1]. Зокрема біблеїзми, фразеологізми, які ми розглянемо в наступних розділах. А відмінність теології в тому, що її лексика використовується не в багатьох сферах, адже це терміни, канонічні поняття, догми тощо. Проте, теологія – це одна з наук в якій мовознавство відіграє одну з провідних ролей. Оскільки зазвичай українські дослідники Біблії досліджують не оригінали, а переклади, і завжди виникає багато суперечок, полеміки стосовно значення та тлумачення Біблії. Труднощі у мовознавстві, перекладі впливають на труднощі в релігійному та теологічному дискурсах [1].

Теологічний дискурс – вузький, але не обмежений – полеміка, дискусії про Бога, він широкий для дослідження з багатьма прогалинами. Суттєвою відмінністю РД і ТД є той факт, що релігійним може вважатися дискурс будь-якої існуючої в світі релігії, в той час як теологічний дискурс «працює» виключно в теїстичних релігіях таких як іудаїзм, християнство, іслам.

Теолінгвістика не лише стала поширеною наукою по всьому світі, але вона також вплинула на українську лінгвокультуру та внесла зміни до релігійної картини світу. Ця наука досить практична, адже вона тлумачить релігійну мову для суспільства. Також у неї є багато перспектив для розвитку, адже це молода наука.

1.2.1.2 Лексичні сучасні дослідження

Лексикологія – це один з розділів лінгвістики, який досліджує словниковий склад мови, лексеми, та їх функції у різних наукових контекстах. Було виокремлено різні види цієї дисципліни такі як загальна, конкретна, історична, зіставна та прикладна [21].

Вже було зроблено надзвичайно велику кількість лексикологічних досліджень, проте існує дуже багато наук та дискурсів, які є актуальним предметом лексикологічних досліджень, зокрема біблійний та релігійний дискурси. Зробивши певний огляд досліджень біблійного дискурсу, зокрема дослідження Спасенко П. В., можна зробити висновок, що біблійний та релігійні дискурси будуть ще надалі актуальними для галузей лінгвістики та інших наук, адже досі є багато прогалин. Крім того, біблійний та релігійний дискурс проходить процес реформації, та переосмислення. Тому, ці дискурси залишаються й надалі широким полем для комплексного дослідження лінгвістикою, історією, археологією, лінгвокультурологією та іншими [20].

Окрім релігійного та біблійного дискурсу існує дискурс теолінгвістики і вони є взаємопов'язані. Як було зазначено в попередньому підрозділі, він виник відносно нещодавно, і це вплинуло на введення нових термінів таких як “релігійна лінгвістика, релігійна мова та інші”. У БД є безліч лінгвістичних засобів, які варті дослідження. Проте одним з популярних та часто вживаних засобів у БД – біблеїзми. Нижче ми розглянемо їх детальніше.

Біблеїзми – це один з найбільш досліджуваних аспектів лексикології в біблійному та релігійному дискурсах. Це набагато складніший феномен біблійного дискурсу ніж може здаватися зокрема і в лінгвістиці та лінгвокультурології теж. Багато полеміки є стосовно самого визначення, семантичного, орфографічного аспектів. Також є порівняльні дослідження біблеїзмів. Проте окрім лексикологічного аспекту в біблеїзмів є і стилістичний потенціал [8].

Окрім чистого поняття “біблеїзм” проводилися певні дослідження та спроби класифікації фразеологічних біблеїзмів. Проте це далеко не всі аспекти та дослідження, які стосуються біблеїзмів.

Проте окрім багатьох детальних досліджень біблеїзмів, існують й інші. І. Г. Павлова дослідила дуже цікавий аспект біблійного дискурсу – українську проповідь. Вона вивчала структуру української проповіді. Об’єктом дослідження було слово, як семантико-функціональна одиниця. Або наприклад Н. В. Піддубна поєднала лексикологічний аспект з культурологічним і дослідила формування назв релігійних споруд [36].

Вдаючись до деталей лексикологічних досліджень в біблійному дискурсі можна виокремити багато тем, проте, якщо дивитися в загальному, то останні десять років досліджувалася термінологія та ономастика відповідно до аналізу дисертацій та інших публікацій зробленого П.В. Спасенко.

Якщо говорити конкретно про якесь дослідження біблеїзмів, зокрема біблеїзмів Нового Завіту, Набока О.М. дослідила біблеїзми саме в мовленні в Євангелії від Матвія. Результати дослідження показали, що біблійні фразеологізми використовуються у англійських публічних засобах масової інформації. Також було класифіковано дві групи біблеїзмів: цитатні та фразеологічні (сформовані сюжетами Святого Письма). До цитатних можна віднести інші підвиди – ті, які вживалися в прямому значенні, та ті, які набули значення поза контекстом [14].

Також Набока О.М дослідила, що метафора є одним з ключових лексичних засобів, який вплинув на формування фразеологічних біблеїзмів [14].

Ще один висновок дослідження біблеїзмів – деяка біблійна лексика набула самостійного значення поза контекстом. Вони втратили пряме значення та набули переносного. Це не дивно, адже саме в англійській мові біблеїзми набули дуже широкого використання. Біблеїзми, які записані в

словниках широко використовуються у публічному мовленні, зокрема в політиці, майже в тій самій кількості, яка внесена в словники [14].

Ще один цікавий феномен стосовно біблеїзмів, який дослідив В. Мокієнко полягає в тому, що семантична структура біблеїзмів змінюється відповідно до мови на яку перекладаються тексти Святого Письма. Це пояснюється тим, що є відмінності у перекладацьких прийомах, різна культура та світогляд, яка впливає на сприйняття тексту, та різна мовна ситуація та історія. Далі О.М. наводить приклади те на скільки ці фактори впливають на використання біблеїзмів в певній мові, культури, та як на це впливає культура та контекст мови на яку перекладена Біблія [6].

Оскільки мова та мовлення по різному впливає на використання та класифікація біблеїзмів, вони можуть мати зовсім інше значення або набирати ідіоматичного значення.

Біблійна лексика впливає на мовлення на мову дуже суттєво, на стільки, що ці терміни вводять в словники, використовують в публіцистичному мовленні. Проте працює і зворотній ефект в тому, що певна культура, контекст і мова може зовсім змінити значення біблеїзмів, якщо вживати їх поза контекстом. І лексика може набувати на стільки іншого значення, що це приводить до подиву. Це може бути пов'язано з омонімією, культурою чи навіть іншими необ'єктивними чинниками.

Тяжко не помітити на прикладі біблеїзмів, вплив біблійного дискурсу на мову, свідомість, світогляд інших мов та культур. Американська культура є дуже яскравим прикладом взаємодії з біблійним дискурсом та тим на скільки вони дозволили проникнути біблійній лексиці та частково світогляду в їхні словники, ідентичність, політику та життєві принципи. Проте дуже цікавий феномен асиміляції біблійної лексики з місцевою мовою та культурою [6].

Окрім дослідження про вплив перекладу на біблійну лексику, було проведено дослідження про складнощі класифікації біблеїзмів. Наталія

Георгієва зосередилася на фразеології біблеїзмів, також вона дослідила вплив історичного та лінгвістичного аспекту на формування біблеїзмів та зробила аналіз різних підходів до класифікації біблеїзмів. Вона розглянула різні системи класифікації біблійних фразеологізмів висунуті іншими науковцями, та підсвітила ще раз на скільки ця тема бездонна і перспективна зокрема у фразеології. Також Наталія зробила висновок, що біблеїзми – це одне з основних джерел збагачення фразеології та навіть когнітивістики [6].

Біблеїзми – це справжній скарб для сучасної фразеології, особливо якщо порівнювати їх переклади в різних мовах та культурах. Ці біблійні засоби – це джерело до якого звертаються як в лексикології так і у фразеології. Проте часто ця тема повна полеміки у фразеології стосовно класифікацій та інших аналізів.

Одним з перспективних напрямків сучасної лінгвістичної науки виступає дослідження біблійної фразеології, що виступає важливим компонентом фразеології й представлене в багатьох європейських мовах. Як свідчать ряд вітчизняних та зарубіжних філологів такі як Мягкова, Мендельсон, Gardiner, та Dubois, тексти Священного Писання стали невичерпним джерелом ідіоматичного матеріалу для англійської мови.

Дослідивши стан лексичних досліджень у БД, можна зробити висновок, що більшість досліджень зосереджені на біблеїзмах. Біблійна лексика досить поширена. Більше того, біблеїзми формують світогляди навіть в інших культурах та коли їх вжито поза контекстом. Проте ця тема все ще залишається потенційною для досліджень.

1.2.1.3 Текстологічні біблійні дослідження

Текстологія – це наука, яка допоможе подивитися на біблійний дискурс з іншого кута. А також ми розглянемо сучасні біблійні дослідження в текстології. Часто назва самої науки відповідає на запитання про що ця наука. З латинської слово текстум означає зв'язок слів, а логос – це слово, або учення, тобто це наука, яка вивчає учення про текст. Щоб бути більш точним, текстологія вивчає походження канонічних текстів та те, як ви змінилися протягом часу, редагувань чи перекладу. Основна мета цієї науки – відтворити текст як найточніше [22]. Коли йдеться про стародавні тексти, це досить непроста задача, адже було багато факторів, які вплинули на те, що уривки тексту були втрачені.

Також існує безліч напрямків текстології як науки. Наприклад, антична текстологія, хронологічна, новітньої доби та інші. Незважаючи на те, що текстологія окрема наука, вона дуже пов'язана з іншими науками такими як германевтика, семіотика, мовознавство та іншими [22].

Біблійна література була однією з ключових, яка повпливала на формування текстології. Період ранньої християнізації вплинув на розвиток текстології, коли досліджували переклади Старого та Нового завітів, оскільки деякі списки перекладів не збігалися. Це один з прикладів як один напрямок, жанр вплинув на розвиток текстології. А текстологи того часу в свою чергу доповнили та зробили вагомий вклад в дослідження біблійного дискурсу.

Проаналізувати текст з точки зору текстології — означає дати йому певну характеристику, розглянути його в різних аспектах. Незважаючи на те, що було проведено численні дослідження з текстології, герменевтики та інших наук, часто постає питання чи текстуальність Біблії достовірна [23]. З однієї сторони ніколи не завадить пересвідчитися в тому на скільки інформація правдива, тим більше, якщо через Біблію формуються

світогляди та звідси часто черпають відповіді на життєво важливі питання. Тим більше, що ця книга, чи збірка книг, була написана більше двох тисяч тому, і тоді не існували всі знаряддя для друкарства. Але оскільки багато оригінальних рукописів не збереглися до цього часу, сумніви є досить логічними. Тому текстологія – це одна з наук, яка може допомогти розібратися в цьому питанні [23]. Іноді цінність текстології може недооцінюватися, але коли вчені досліджують рукопис та стикаються в одному рукописі з фразою “мене охопив жах”, а в іншому “мене охопив жар”, тоді ціль науки очевидна.

Було виокремлено два індикатора, які використовують, щоб підтвердити надійність тексту. Перший – вчені відстежують часовий діапазон від моменту створення оригіналу та найдавніших копій. А другий полягає в тому, щоб дослідити ті копії оригіналу, які залишилися. Оскільки ці два фактори можна застосувати до кожного стародавнього тексту, ми можемо використовувати їх і до Біблії. Наприклад лише 10 копій праць Софокла є доступні в сьогоденні. Оригінали були написані п’ятдесят років до нашої ери. В той час як ці копії були створені майже 1000 років пізніше ніж оригінал. Тобто часовий діапазон складає 900 років. Саме ці 10 рукописів Софокла вважаються контрольною групою, яка використовується для науки та викладання по всьому світі [23].

Стосовно рукописів Нового Завіту, найпопулярніші рукописи є Ватиканський кодекс написаний в 90-тих роках нашої ери – найдавніша копія 325р. нашої ери, рукопис Джона Райланда (90 р. н.е.) – 130р. н.е, та інші. Є настільки багато рукописів Нового Завіту, що їх прийдеться перераховувати дуже довго. Вчений Мак Давел, досліджував цю тему багато років і він стверджує, що ніяка книга античності не має стільки копій. Наприклад “Іліада” посідає друге місце по кількості копій – 643 копій, в той час як число копій Нового Завіту сягає 24000. Також провідний вчений Кеньйон з британського музею підмітив те, що вчені вдовольняються

десятьма копіями праць античності, в той час як є тисячі копій рукописів Нового Завіту [29]. Більше того, велика кількість цих рукописів є дуже давніми. Деякі з них датовані початку другого століття. І ці рукописи складають 60% Нового Завіту [23].

Це варто зазначити, адже, ці копії були зроблені до правління римського імператора Константина та впливу католицької церкви, і Константина і католицьку церкву звинувачують у зміні текстів. І саме це дає нам можливість перевірити їх достовірність. Проте тексти повністю співпадають, і ті копії, які були написані в 200-тих роках н.е., так само як і ті, які були написані в 1200р. н.е. Ніякий з вищезазначених факторів не вплинули на рукописи. Наші сучасні Біблії мають переклад саме з тих найдавніших текстів [23]. Це означає якщо порівнювати текстів Нового Завіту з текстами античності, перші пройшли набагато ретельнішу перевірку.

Вчений Монтгомері сказав дуже критикуюче твердження, що якщо ви ставитеся скептично до Нового Завіту, тоді можна просто викинути твори античності. Адже ніякий з творів античності не перевірений бібліографічно так як Святе Письмо [23]. Незважаючи на зміну мов, епох, чи правління, тексти вціліли і співпадають.

Звичайно з копіями легше, але може постати питання як ставитися до розбіжностей в перекладі. В ту епоху, коли ще на додачу існує сотні різних перекладів. Лінгвісти пояснюють такі розбіжності тим, що підбиралися різні відповідники, щоб передати те саме поняття на певну мову. Незважаючи на різні еквіваленти великою перевагою є те, що є копія оригіналу Нового Завіту і те, що переклад здійснюють прямо з грецької чи івриту. Приклад різних еквівалентів ми можемо побачити в перекладах Турконяка та Огієнка в Івана 3.16, золотий вірш Біблії, слова різні – а суть та сама.

Вже проведено дуже багато текстологічних досліджень над текстами Старого та Нового Завітів. Проте немає загальної праці стосовно перекладів Святого Письма на українську мову. Зважаючи на кількість книг у Біблії та десятки перекладів на українську, це очевидно, що ця праця дуже об'ємна. Проте кілька років тому, Микола Костенко проаналізував деякі біблійні тексти, які були перекладені відомими українськими перекладачами останні два століття [8]. Цікавий факт, що книги Нового завіту були написані переважно грецькою, проте одне Євангеліє було написане на івриті. Проте, згодом воно було теж перекладене на грецьку.

Микола Костенко дослідив текстологічні відмінності перекладів Біблії у книгах Нового Завіту. Він порівняв більше 20 перекладів. Один приклад з його вибірки показав, що переклади, які були здійснені пару століть тому включали слово Ісус в Єв. Від Матвій 14:11. А в більш недавніх перекладах замість слова “Ісус”, перекладачі використали “Він”. Але цікаво, що в грецьких новозавітніх текстах теж є розбіжності в Новому Завіті. Проте ті, хто береться за непросту справу перекладу Біблії, має зважати не різні аспекти такі як богословсько-релігійні чинники, а в майбутньому можливо і конфесійні особливості [8].

Текстологія – дуже важлива наука, адже вона допомагає довести достовірність текстів. Цей фактор впливає на подальший розвиток та популярність певної науки залежно від достовірності її предмету. Тексти Нового Завіту вважаються найдостовірнішими текстами. Більше того, біблійні тексти також вплинули на розвиток текстології. Проте це дуже складна наука особливо, коли потрібно порівняти різні переклади.

1.3 Лексичні та стилістичні особливості книг Нового Заповіту

Однією з найпоширеніших груп лексично-стилістичних засобів у Біблії є біблеїзми, які широко використовуються і у книгах Нового Заповіту. Через популярність Біблії й посилання до біблійних текстів, біблеїзми почали використовувати у творах різних стилів. Крім цього, біблійні тексти почали впливати на семантику різних творів. Біблеїзми – вирази або сталі словосполучення взяті з Біблії, або ті які походять з Біблії. Наприклад, так буде світло!; чи Бог дав, Бог взяв. Незважаючи на те, що немає сталого виразу що ж таке біблеїзм, визначають, що біблеїзм — це фразеологічна одиниця, що може бути й ідіомою, фразеологізмом, і просто окремим словом біблійного походження [9, с.1].

Біблеїзми поширені в мовах багатьох народів, особливо тих, хто сповідує християнство. Це ще раз свідчить про те на скільки є широким поле для дослідження біблійного дискурсу. Поняття біблеїзмів досить широке, тому немає якоїсь загальновизнаної класифікації [9, с.4]. Проте, є кілька класифікацій, які представлені нижче.

Біблеїзми класифікують відповідно до їх походження:

- 1) Вирази, які вже в тексті Біблії відрізняються цілісністю значення *alpha and omega* — альфа й омега) [9, с.4]. Наприклад альфа та омега були вжиті в Біблії, щоб охарактеризувати Бога. А поза контекстом вони просто мають значення початок і кінець.
- 2) фразеологічні одиниці, не представлені даним лексичним складом у Біблії, але семантично відповідні їй текстам (*forbidden fruit* — заборонений плід). Історія про Адама і Єву дуже відома, але в Біблії немає такої фрази [9, с.4].

Ю.А.Гвоздарев доповнює наведену вище класифікацію й виділяє четвертий тип біблійних виражень — фразеологізми, обумовлені загальним змістом Біблії [9, с.4].

Він розділяє біблеїзми на дві великі групи:

1) "Добіблійські" (*the root of the evil* — корінь зла, *the salt of the Earth* - сіль землі). Це фразеологізми, які вже в Біблії вживалися як метафоричні узагальнено-образні обороти. До групи добіблійських фразеологізмів примикають численні біблійні метафоричні обороти, використані в притчах і проповідях Ісуса Христа, пророків, євангелістів [9, с.4].

2) "Постбіблійські", які у свою чергу діляться ще на дві підгрупи:

а) Біблеїзми, утворені в результаті метафоризації біблійних вільних словосполучень.

б) Біблійні фразеологізми, які взагалі не зустрічаються в Біблії ні в прямому, ні в переносному значенні, а утворюються вже в мові на основі тих або інших сюжетів. Наприклад, відпускати хліб свій по водах. Такі біблеїзми, як правило, не зустрічаються в інших мовах і можуть називатися національно-запозиченими [9, с.4].

В. Г. Гак класифікує біблеїзми у такий спосіб:

1) За ступенем їхнього зв'язку з Біблією, де виділяються чотири підгрупи:

а) Первинні біблеїзми, які безпосередньо відображають біблійний текст або ситуацію. До них ставиться переважна більшість біблійних фразеологізмів.

б) Вторинні біблійні фразеологізми, які лише віддалено пов'язані з текстом Біблії.

в) Безпосередні, які відносяться безпосередньо до Біблії. Цитування, приклади. Наприклад: якщо б'ють по правій щоці, підстав ліву. Часто серед людей можна почути такий приклад. Цей біблеїзм вживається в значенні, що не потрібно мстити. Проте в контексті ця фраза мала інше значення.

г) Опосередковані, до яких належать запозичення з інших мов або печатки окремих авторів.

2) За семантичним аспектом, де виділяються дві підгрупи:

а) Біблеїзми, що мають пряме значення (*babes and sucklings* — новачки, недосвідчені люди; *the holy of holies* — свята святих)

б) Біблеїзми з переносним значенням (*to eat one's words* — взяти свої слова назад; *a lost sheep* — людина, що збилася з правильного шляху) [9, с.4].

Таким чином, ми бачимо, що біблеїзми є дуже поширеним засобом як у Біблії так і у повсякденному мовленні. Є кілька класифікацій біблеїзмів, які можуть служити різним цілям досліджуючи мовні засоби Святого Письма.

Так як було зазначено вище, Біблія дуже багата на лексичні та стилістичні засоби. Було запропоновано різні класифікації для дослідження фігур мови, але найбільш доцільною вважається класифікація біблеїста Етельберта Булінгера. Він поділяє лексико-стилістичні засоби мови, вжиті у Біблії, на 3 типи:

1) Еліпсис як стилістична фігура полягає в опущенні певного члена речення чи словосполучення, які легко відновлюються за змістом поетичного мовлення. Така фігура вживається задля досягнення динамічності і стислості вираження думки та напруженості дії [9, с.5].

2) Фігури, що утворюються повторенням компонентів висловлювання, включають такі види:

Повтор:

"Verily, verily I say to you..." (John 1:51) [34].

Анафора — повторення слів чи виразів на початку кожної частини висловлювання:

"Blessed are the poor...Blessed are those who mourn...Blessed are the meek..." (Matthew 5:3-11)[34].

Гіпербола — вид тропа, стилістична фігура явного і навмисного перебільшення для того, щоб посилити виразність і підкреслити думку чи ідею [31].

Наприклад: *"If anyone comes to Me and does not hate his father and mother, wife and children, brothers and sisters, yes, and his own life also, he cannot be My disciple."* (Luke 14:26) [34]. Якщо сприймати це твердження буквально,

тоді це звучить дуже дивно і негативно, проте Ісус використовував метафору, щоб привернути увагу, до того, що Бог закликає любити Його, якщо людина хоче посвятити своє життя Йому.

3) Фігури, які передбачають зміну слів або значень

Метонімія — це слово, значення якого переноситься на найменування іншого предмета, пов'язаного з властивим для даного слова предметом за своєю природою [8, с.5].

"Then Jesus said to them, "Most assuredly, I say to you, unless you eat the flesh of the Son of Man and drink His blood, you have no life in you. 54 Whoever eats My flesh and drinks My blood has eternal life, and I will raise him up at the last day." John 6:53-54) [34]. Ісус можна сказати жонглював стилістичними засобами, в цьому прикладі Він закликає пити Його кров, проте Він має на увазі не фізичну кров, а духовно черпати силу від Нього.

Евфемізм — заміна слів з грубим або непристойним змістом чи забарвленням на слова й вирази, які виражають цей зміст у пом'якшеній формі або завуальовано [8]. У Біблії є безліч евфемізмів. Перекладачі Святого Письма повинні звернути особливу увагу на їх переклад, щоб запобігти неправильному розумінню цих виразів читачами. Найоптимальнішим є переклад біблійного евфемізму відповідним еквівалентом у мові перекладу.

Порівняння — це троп, який полягає у поясненні одного предмета через інший, подібний до нього, за допомогою компаративної зв'язки, тобто єднальних сполучників: як, мов, немов, наче, буцім, ніби та ін. [8].

Метафора — це перенесення назви з одних предметів, явищ, дій, ознак на інші на основі подібності між ними.

"But You, O LORD, are a shield for me..."(Ps. 3:3) [34]. У цьому прикладі Господь порівнюється з щитом, тобто автор має на увазі, що Бог захищає Його.

Уособлення або Персоніфікація — вид метафори — вираз, що дає уявлення про яке-небудь поняття або явище шляхом зображення його у вигляді живої особи, наділеного властивостями даного поняття [8].

"For you shall go out with joy, and be led forth with peace: the mountains and the hills shall break forth before you into singing, and all the trees of the field shall clap their hands." (Is. 55:12) [34]. У цих віршах неживі предмети наділені властивостями живої особи можливо для підсилення настрою та думки.

Як підсумок, біблійний дискурс багатий на лексичні та різноманітні стилістичні засоби. Це ще раз вказує на актуальність цього жанру та на те, що біблійні тексти дуже емоційно забарвлені.

РОЗДІЛ 2 ЛЕКСИКО-СЕМАНТИЧНІ ГРУПИ ТА СТИЛІСТИЧНІ ЗАСОБИ В ЧОТИРЬОХ КНИГАХ ЄВАНГЕЛІЄ

2.1 Лексико-семантичні групи у мові Ісуса Христа

Проаналізувавши лексику в чотирьох Євангеліях, ми виокремили 8 лексичних груп. Євангеліє написані для різних аудиторій та мають різні контексти. Тому число лексики в тих самих групах відрізняється. Були виокремлені такі групи: релігійна, юридична, предмети повсякденного використання, медична, рослини, географічні назви, частини тіла та сім'я.

У чотирьох Євангеліях записані в основному ті самі історії, але згадані різні деталі, але є, звичайно, розповіді, які згадані не у всіх чотирьох. Як наслідок та сама лексика повторюється, але в різній кількості. Тому в цій частині ми порівнюємо частоту використання лексики та опишемо з якою метою вона була вжита в мовленні Ісуса.

Євангеліє від Матвія було написано до віруючих юдеїв які мали схожий контекст як в Матвія. Він як автор висвітлює те, що Ісус Христос виконав пророцтва Старого Завіту. Також він показує одну з ролей Ісуса, як нового законодавця.

Нижче у таблиці подано кількість використаних лексичних одиниць в кожній виокремленій лексичній групі:

Таблиця 2.1

Лексико-семантичні групи у мовленні Ісуса в Євангеліє від Матвія

№ За/п	Лексичні одиниці	Кількість	Відсоткове співвідношення
1	Релігійна	57	32%
2	Юридична	41	23%%
3	Рослини	12	7%
4	Предмети повсякденного	22	12%

	використання		
5	Географічні назви	11	6%
6	Сім'я	17	9%
7	Частини тіла	13	7%
8	Медицина	7	4%

У Євангеліє від Матвія було виокремлено 180 лексичних одиниць. Найбільше число використаних одиниць у групах – релігійна та юридична. Очевидно, що одна з найчисленніших груп – група релігійних термінів (32%).

Наприклад: *righteousness* (5:20), *hell* (5:22), *pagans* (6:31), *prophets* (7:15), *Lord* (7:21), *demons* (7:22), *perform miracles* (7:22), *priest* (8:4), *faith* (8:10), *sins* (9:5), *mercy* (9:13), *sacrifice* (9:13) [34].

*For I tell you that unless your **righteousness** surpasses that of the Pharisees and the teachers of the law, you will certainly not enter the kingdom of heaven*(5:20) [34]. У цьому вірші використаний термін *righteousness* значення якого є стан який прийнятний для Бога. Використовуючи це слово, Ісус закликав людей до певних стандартів стану їхнього серця. Цей термін влучно передавав очікування Бога від людей і це було добре зрозуміло в релігійному контексті. В основному цей термін використовується в жанрах релігійного дискурсу.

Отже, релігійна лексика найчастіше використовувалася, щоб висловити ті речі, які Бог хоче донести до людей і взагалі в розмовах про духовні речі.

Окрім релігійної лексики в тексті багато юридичної лексики - 23%. Приклад юридичної лексики: *persecute* (5:10), *the Law* (5:17), *murder* (5:21), *judgement* (5:21), *court* (5:22), *prison* (5:25), *divorce* (5:31), *commit* (5:32), *debtors* (6:12), *thieves* (6:19), *steal* (6:19), *a testimony* (8:4), *innocent* (12:5).

Or haven't you read in the Law that the Priests on Sabbath duty in the temple desecrate the Sabbath and yet are innocent? (12:5) [34]. Використаний термін *innocent* в цьому реченні найчастіше використовується у юридичній сфері і пов'язаний із законом. Оскільки у Біблії є заповіді які ще називають Законом Божим, а порушення заповідей називають гріхом, що прирівнюється до злочину – це є вагомою причиною чому використано так багато юридичних термінів.

Отже, мовлення Ісуса містило юридичні терміни, адже багато його проповідей і розмов були про Закон Божий. Тому, юридична лексика використовувалася, щоб пояснити суть закону, відповідальність та наслідки.

Окрім юридичних термінів, було виокремлено групу рослин. Наприклад: *seed* (13:3), *plants* (13:16), *root* (13:6), *a crop* (16:8), *a mustard seed* (13:31), *branch* (13:32) and others [34].

He told them another parable: "The kingdom of heaven is like a mustard seed, which a man took and planted in his field" (13:31) [34]. У цьому реченні був використаний термін *a mustard seed* в якості метафори. Ісус використовує інші слова з цієї лексико-семантичної групи для того, щоб пояснити істини доступно. Отже, лексика з групи рослин загалом використовується з метою навести аналогію певних ідей.

Також ми виокремили лексико-семантичну групу предмети повсякденного вжитку. Приклад такої лексики: *salt* (5:13), *a lamp* (5:15), *food* (6:25), *clothes* (6:25), *a cup* (10:42), *bread* (16:8) [34].

Aware of their discussion, Jesus asked, "You of little faith, why are you talking among yourselves about having no bread?"(16:8) [34]. Слово, яке підкреслене у цьому вірші *bread* – це та річ, яку ми використовуємо повсякденно для того, щоб задовольнити наші фізичні потреби у харчуванні. У Євангеліє від Матвія та інших Євангеліє ми можемо зустріти багато таких слів і в прямому і в переносному значенні. Це вказує на те, що хоча основна ціль

Ісуса Христа була врятувати людей і Він багато часу присвятив розмовам на духовні теми та проповіді, Він не відкидав матеріальний світ так як це робили у Середньовіччі. Навпаки Він використовував лексику повсякденного використання, щоб Його проповіді та притчі були зрозумілі для людей.

Окрім групи предмети повсякденного використання було виокремлено лексико-семантичну групу географічні назви. Наприклад: *Israel (10:6), Sodom and Gomarrah (10:15), Bethsaida (11:21), Tyre, Sidon (11:21)* [34] and others.

But I tell you, it will be more bearable for Tyre and Sidon on the day of judgement than for you (11:22) [34]. У цьому прикладі використано дві географічні назви в якості метонімії маючи на увазі не просто ті міста, а групи людей, які там живуть. В інших віршах Ісус використовує географічні назви теж для того, щоб щось довести та показати на прикладі тих чи інших місцевостей характеризуючи їх населення. Тому можна зробити висновок, що проповіді Ісуса були дуже переконливі адже Він використовував багато аргументів та наводив фактичну інформацію.

Одна з малочисельних лексично-семантичних груп сім'я. Наприклад: *a father, daughter, mother, daughter-in-law (10:35), brothers (12:47)* [34].

He replied to him, "Who is your mother, and who are my brothers?"(12:48) [34]. В цьому вірші є два терміни з групи сім'я. Ісус використовує ці слова як метафору, щоб іншими словами запитати "Хто є найближчим до тебе?". У інших біблійних місцях назви членів сім'ї теж використовуються, щоб закликати переглянути свої пріоритети. Отже, як і інші лексико-семантичні групи ця група термінів використовується Ісусом не в прямому значенні, а в переносному та з певною метою, найчастіше щось краще донести.

Окрім групи сім'я, ми виокремили групу термінів частини тіла. Наприклад: *eye (6:22), body (6:22), ear (10:27), lips (15:8), mouth (15:11)* [34] and others.

What goes into someone's mouth does not defile them, but what comes out of their mouth, that is that defiles them (15:11) [34]. У цьому місці було використано слово *mouth* не для того щоб пояснити щось про комунікацію чи фізичні процеси, а знову ж таки показати ілюстрацію того, що не зовнішні чинники впливають на нашу святість, а навпаки те, що у нас всередині. В основному Ісус використовував цю лексико-семантичну групу, щоб взивати до людської свідомості кажучи хто має вуха, той нехай слухає або для того, щоб описати процеси які впливають на наше мислення.

Остання лексико-семантична група яку ми виокремили є медицина. Наприклад: *heal* (8:7), *healthy*, *sick*, *doctor* (9:12), *leprosy* (10:8), *blind*, *lame* (11:5) [34].

On hearing this, Jesus said, "It is not the healthy who need a doctor, but the sick" (9:12) [34]. Ісус використав у цьому реченні три слова, які відносяться до сфери медицини. У цьому контексті Він говорив у непрямому значенні про здоров'я та хвороби, хоча очевидно, що те, що Він каже працює і в прямому сенсі. У цьому випадку Він як зазвичай наводив аналогію, що Він прийшов у цей світ заради грішників, які заражені хворобою гріха, а Себе Він позиціонує у ролі лікаря, який може їх зцілити. Використовуючи медичну лексику Ісус Христос говорить не лише про духовну сферу, а й фізичну, адже Він зцілює не тільки від гріха, а й фізичні хвороби.

Описуючи лексику з Євангеліє від Матвія, можна зробити висновок, що лексика Ісуса Христа досить різноманітна. Зазвичай Він використовував звичні поняття в переносному значенні, що робило Його мовлення дуже експресивним. Проте Він це робив, щоб зрозуміліше доносити Свої думки людям. Також Він використовував назви побутових речей і навіть частини тіла, щоб пояснити глибші речі.

Євангеліє від Марка майже на половину коротше ніж Євангеліє від Матвія. Проте вдалося виокремити досить значну кількість релігійних, юридичних, медичних термінів та лексику, яка описує рослини, предмети

повсякденного використання, сім'ю, частини тіла та географічні назви. Внизу буде таблиця з числом використаних лексичних одиниць.

Контекст написання Євангеліє від Марка в тому, що воно було написано до язичників з Риму в часи правління імператора Нерона. Тоді було гоніння на християн, тому Євангеліє від Марка досить коротке і динамічне. Незважаючи на те, що цільова аудиторія були язичники, число використання релігійних термінів найвище, адже суть послання залишалася та сама і в центрі так само був Ісус, який говорив про духовні речі.

Таблиця 2.2

Лексико-семантичні групи у мовленні Ісуса в Євангеліє від Марка

№ За/п	Лексичні одиниці	Кількість	Відсоткове співвідношення
1	Релігійна	45	42%
2	Юридична	20	19%
3	Рослини	14	13%
4	Предмети повсякденного Використання	10	9%
5	Географічні назви	2	2%
6	Сім'я	5	5%
7	Частини тіла	8	7%
8	Медицина	4	4%

Загальна кількість виокремлених термінів – 108. Найбільш кількісна група термінів – релігійна. Приклади релігійних термінів з Євангеліє від Марка: *Satan* (3:23), *blasphemy* (3:28), *Holy Spirit* (3:29), *repent* (4:12), *seductiveness* (4:19), *worship* (7:7), *gospel* (8:35), *glory* (3:8), *prayer* (9:23), *flesh* (10:8) [34].

Приклад юридичної лексики: *lawful* (2:26), *kill* (3:4), *a testimony* (6:11), *put to death* (7:10), *theft, murder* (7:21) [34].

Приклад групи рослини у Євангеліє від Марка: *seed* (4:4), *root* (4:6), *grain* (4:7), *fruit* (4:20), *crop* (4:28), *ripe* (4:29), *fig tree* (13:28) and others [34].

Приклад групи предмети повсякденного вжитку: *basket, bed, lampstand* (4:21), *clothes* (5:30), *bread* (7:27), *salt* (9:50), *needle* (10:25) and others [34].

Приклад вживаних географічних назв: *Jerusalem* (10:33), *Judea* (13:14) [34].

Євангеліє від Луки так само як Євангеліє від Марка написано до язичників, проте воно значно довше ніж Євангеліє від Марка. Нижче буде подана табличка яка покаже кількість використаних лексичних одиниць в кожній виокремленій групі термінів.

Таблиця 2.3

Лексико-семантичні групи у мовленні Ісуса в Євангеліє від Луки

№ За/п	Лексичні одиниці	Кількість	Відсоткове співвідношення
1	Релігійна	51	34%
2	Юридична	24	16%
3	Рослини	14	9%
4	Предмети повсякденного використання	15	10%
5	Географічні назви	12	8%
6	Сім'я	8	5%
7	Частини тіла	13	9%
8	Медицина	11	7%

Аналізуючи Євангеліє від Луки, нам вдалося виокремити 128 лексичні одиниці. Як і в Євангеліє від Матвія, найчисельніші лексично-семантичні групи – релігійна та юридична.

Євангеліє від Івана написано до Євреїв, які не вірили в Ісуса Христа, як свого Спасителя та Месію. Хоча Євангеліє є по обсягу не коротке, проте кількість лексичних одиниць є найменшою. Це може пояснюватися тим, що Ісус багато разів пояснював одні ті самі речі, що стосувалося Його, як Сина Божого та Бога Отця, адже Євреї не вірили, не розуміли, або відкидали те, що Він говорив їм. Знизу буде подана інформація у таблиці про кількість виокремлених лексичних одиниць з Євангеліє від Івана.

Таблиця 2.4

Лексико-семантичні групи у мовленні Ісуса в Євангеліє від Івана

№ За/п	Лексичні одиниці	Кількість	Відсоткове співвідношення
1	Релігійна	34	55%
2	Юридична	12	19%
3	Рослини	3	5%
4	Предмети повсякденного Використання	3	5%
5	Географічні назви	1	2%
6	Сім'я	4	6%
7	Частини тіла	3	5%
8	Медицина	2	3%

З Євангеліє від Івана було виокремлено 62 лексичні одиниці, які розподілені на 8 лексико-семантичних груп. Як і в попередніх Євангеліях, найчисельніші лексико-семантичні групи – релігійна та юридична.

Отже, як підсумок, Ісус Христос мав на меті пояснити людям важливі істини, які стосуються їх стосунків з Богом та спасіння. Щоб досягти цієї мети Він використовував велику кількість релігійних та юридичних термінів. Релігійні – тому, що Він говорив про духовну сферу, а юридичні тому, що одна з рис яка характеризує Бога – Справедливий Суддя. Тому,

Ісус Христос показував як Бог дивиться на те беззаконня яке вчиняють люди та наслідки які вони понесуть перед Найбільшим Суддею. В загальному, з усіх чотирьох Євангеліє, було виокремлено 498 лексичних термінів. Вони були поділені на 8 лексико-семантичні групи. Найчисельнішою групою виявилася релігійна лексика – 37% від загальної кількості, наступна за кількістю – юридична – 19%. Також було використано лексико-семантичну групу – рослини – 9%. Група предмети повсякденного використання складає – 10%. Лексико-семантичні групи географічні назви та медицина становлять 5%, а групи сім'я та частини тіла – 7%.

2.2 Стилістичні особливості мовлення Ісуса Христа в Євангеліях

Стилістичні засоби часто використовуються, щоб доносити ідеї експресивніше та зрозуміліше. Мовлення Ісуса Христа дуже багате на стилістичні засоби тому, що одна з Його цілей була донести звістку про Боже Царство та спасіння. Це було досить непросто, адже Він говорив з людьми, які мають різні світогляди та переконання. На мою думку, саме використання стилістичних засобів, велика кількість порівнянь допомагала Йому звучати зрозуміло та доступно.

Аналізуючи мовлення Ісуса Христа в чотирьох Євангеліє, нам вдалося виокремити 6 груп стилістичних засобів: еліпсис, повтор, анафора, гіпербола, метафора та порівняння. Нижче будуть подані таблиці з кількістю використаних цих стилістичних засобів у кожному Євангеліє. Також будуть наведені приклади стилістичних одиниць.

Порівняно з іншими Євангеліє, у Євангеліє від Матвія використано найбільша кількість стилістичних засобів – 60. Наступним по кількості є Євангеліє від Луки – 37 стилістичних одиниць. Далі Євангеліє від Марка – 23, та Євангеліє від Івана – 15.

Стилістичні засоби з Євангеліє від Івана

Таблиця 2.5

№	Назва стилістичного засобу	Кількість	Відсоткове співвідношення
1	Еліпсис	10	17%
2	Повтор	7	11%
3	Анафора	10	17%
4	Порівняння	23	38%
5	Гіпербола	4	7%
6	Метафора	6	10%

Найчисельніша група стилістичних засобів є порівняння – 23 одиниці. Наприклад: *do not keep on babbling like pagans (6:7), do not be like them (6:8), like a wise man (7:24), like a foolish man (7:26), like sheep among wolves (10:16), like children sitting in the marketplaces (11:16), like a man who sowed good seed in his field (13:24) and others [34].*

Jesus told them another parable: “The kingdom of heaven is like a man who sowed good seed in his field”. В цьому місці Писання Ісус пояснює певні принципи та процеси у Царстві Небесному на прикладі сіяча та процесу росту різних рослин. Скоріше всього Він використовує порівняння для того, щоб слухачі могли краще зрозуміти принципи Царства Небесного. У інших текстах Ісус теж використовує порівняння для того, щоб донести краще Свої ідеї.

Трохи менша група по кількості стилістичних засобів еліпсис – 10 одиниць та анафора – 10 одиниць.

Приклад еліпсису: *Blessed are you when people insult you, persecute you and falsely say all kinds of evil (5:11), they may see you good deeds and glorify your Father (5:16) [34].*

In the same way, let your light shine before others, that they may see your good deeds and glorify your Father in heaven (5:16) [34]. Після коми було

використано еліпсис. Ісус не каже *that may see your good deeds and that they may glorify your Father in heaven*. Він упускає частинку *that they may*. Як було зазначено вище, мовлення Ісуса було дуже експресивним. Я вважаю, що така стилістична фігура як еліпсис була теж використана для динамічності та стислості.

Приклади використання анафори: *Blessed are the poor in spirit... blessed are those who mourn... blessed are the meek ... (5:3-11), ... woe to you, Chorazin! Woe to you, Bethsaida! (11:21) and others [34].*

...Jesus replied, "how long shall I stay with you? How long shall I put up with you?" [32]. В даному тексті використана анафора в контексті розділу передає сильну емоцію, можливо навіть гнів, та бажання достукатися до слухачів. За допомоги анафори Ісус висловлював Свої емоції та наголошував на тому, що хотів донести людям.

Окрім анафори, Ісус використовував у Своєму мовленні такий стилістичний засіб як повтор. Наприклад: *"...Lord, Lord..(7:21)", "My God, my God" (27:46) and others [34].*

"My God, my God, why have you forsaken me?" (27:46) [34]. В цьому реченні використаний повтор підсилює викрик Ісуса до Отця Небесного. Знаючи контекст того, що відбувалося у Гетсиманському саду, можна прийти до висновку, що Ісусу було дуже тяжко і фізично, і духовно, і емоційно. Тому, в цьому випадку повтор вказує на тяжкий стан мовця. В інших випадках, повтор використовувався, щоб підкреслити щось.

Також Ісус Христос використовував у Своєму мовленні метафори – 6. Наприклад: *fishers of men (4:19), salt of the earth (5:13), light of the world (5:14) and others [34].*

"The eye is the lamp of your body..."(6:22) [34]. В цьому реченні *lamp* – це метафора. Мовець порівнює око з лампою, яке дає можливість побачити шлях як і лампа. Проте, сам приклад з оком поданий теж не в прямому значенні. Виходячи з контексту уривку Ісус Христос порівнює мислення з

оком. Якщо воно чисте, то і людина зможе іти правильним шляхом. Інші метафори які використовує Ісус мають схожий характер. Це один з Його способів пояснювати глибокі істини за допомогою повсякденних речей.

Найменша кількість виокремлених стилістичних засобів –гіпербола. Приклад гіперболи у Євангеліє: *and if your right eye causes you to stumble, gouge it out and throw it away* (5:29) [34].

If anyone causes one of these little ones to stumble, it would be better for them to have a large millstone hung around their neck and to be drowned in the depths of the sea (18:6) [34]. В цьому місці Писанні Ісус використовує гіперболу, щоб показати на скільки серйозне та трепетне в Нього ставлення до людей, які вірять в Нього та переживання Ісуса за людські душі. В інших місцях використані гіперболи допомагають показати Його радикальне ставлення до якихось сфер або знову ж таки Він використовує гіперболу, щоб яскравіше донести те, що Бог очікує від людей.

Нижче будуть подані таблиці з кількістю використаних одиниць у Євангеліє від Марка, Луки та Івана.

Таблиця 2.6.

Стилістичні засоби у мовленні Ісуса Христа в Євангеліє від Марка

№	Назва стилістичного засобу	Кількість	Відсоткове співвідношення
1	Еліпсис	8	35%
2	Повтор	5	22%
3	Анафора	3	13%
4	Порівняння	5	22%
5	Гіпербола	1	4%
6	Метафора	1	4%

Порівняно з кількістю використаних стилістичних засобів у Євангеліє від Матвія, у Євангеліє від Марка було виокремлено вдвічі менше

стилістичних одиниць. Саме Євангеліє від Марка досить динамічне. Той факт, що найбільша кількість використаних стилістичних одиниць – еліпсис ще раз це підтверджує.

Таблиця 2.6.

Стилістичні засоби у мовленні Ісуса Христа в Євангеліє від Луки

№	Назва стилістичного засобу	Кількість	Відсоткове співвідношення
1	Еліпсис	3	8%
2	Повтор	6	16%
3	Анафора	5	14%
4	Порівняння	19	51%
5	Гіпербола	2	5%
6	Метафора	2	5%

У Євангеліє від Луки ми виокремили 37 стилістичних одиниць. Найбільш вживаний стилістичний засіб – порівняння. Як і було описано вище, Ісус використовував порівняння для того, щоб доступно доносити істини до людей. Його порівняння були дуже влучні в тодішньому контексті.

Таблиця 2.7.

Стилістичні засоби у мовленні Ісуса Христа в Євангеліє від Івана

№	Назва стилістичного засобу	Кількість	Відсоткове співвідношення
1	Повтор	4	27%
2	Анафора	1	7%
3	Порівняння	1	7%

4	Метафора	8	53%
---	----------	---	-----

Аналізуючи Євангеліє від Івана, було виокремлено 15 стилістичних засобів. В цьому Євангеліє, описано багато притч Ісуса Христа, проте кількість виокремлених стилістичних засобів досить невелика. Найбільша кількість стилістичних засобів – метафора. Так як і порівняння, це ще один засіб, який допомагав Ісусу пояснювати складні засоби дуже просто.

Як підсумок, можна сказати, що в основному стилістичні засоби у мовленні Ісуса були використані з метою, щоб мовлення було експресивним, а ідеї зрозумілі. В загальному ми виокремили 135 стилістичних одиниць, з яких ми виокремили бгруп: еліпсис, повтор, анафора, порівняння, метафора та гіпербола. Найчастіше Ісус використовував еліпсис(16%), повтор(17%), порівняння(40%) та анафору(14%). Рідше Він використовував гіперболу(5%) та метафору(13%).

РОЗДІЛ 3 ЛІНГВАЛЬНІ ОСОБЛИВОСТІ МОВЛЕННЯ ІСУСА ХРИСТА

Лінгвальні особливості будь-якого дискурсу – це один з найактуальніших видів досліджень для здійснення аналізу текстів та дослідження його мети та особистості адресанта та його характеру. Також дослідження лінгвальних особливостей дозволяють виявити вплив дискурсів на мовлення та на учасників дискурсу.

Проте коли ви досліджуєте лінгвальні особливості дискурсу, важливо знати його контекст, особливо якщо це релігійний дискурс, дискурс, дослідження якого потребує не лише лінгвістичних знань. Мета цього дискурсу та біблійного – донести певну інформацію, принципи про Бога, зміцнити слухачів у вірі та передати християнський світогляд.

Цікаво те, що християнський дискурс має спільні риси з релігійним дискурсом, адже на деякі з цілей релігійного дискурсу переконати та впливати на слухачів. У політичному дискурсі ці цілі збігаються. Більше того, в релігійному дискурсі справді ведеться боротьба за слухачів. Звичайно, це не має біблійного підґрунтя, проте і в часи Ісуса Христа і зараз є кілька напрямків релігійних течій, які вважають свої переконання найбільш правильними, і намагаються різними способами досягати своєї мети особливо використовуючи ораторські здібності та інші засоби впливу.

Проте якщо аналізувати саме мовлення Ісуса Христа та промови політиків, лінгвальні засоби мовлення Христа, щоб досягти впливу на слухачів відрізняються. Тому, що зазвичай політики використовують лінгвальні засоби для маніпуляцій, вони досить емоційні, і не мають зазвичай доказів чи фактів. Часто це такі засоби як еліпси, інверсія, паралелізм тощо [16].

В той час як Ісус Христос використовує зовсім інші методи для донесення свого світогляду та передавання своїх знань.

Проте досліджуючи природу лінгвальних особливостей, я стикнулася з тим, що майже ніякі джерела не дають визначення, що це за особливості. Мені вдалося лише знайти визначення Ю. Крамар. Він зазначає, що це фонема, морфеми, лексеми, які формують процес мовлення [8].

Але аналізуючи статті та наукові праці різних науковців, мені вдалося описати своїми словами, що таке лінгвальні особливості та їхню ціль.

Лінгвальні особливості – це лексичні, стилістичні, та синтаксичні засоби використані для того, щоб втілити задум мовця, передати стан емоційний стан учасників комунікації, та передати більше образ мовця. Наприклад, Гридюшко О. О. досліджувала лінгвальні особливості в критичному та політичному дискурсах. Одне з ключових слів було “критика” і дослідниця виокремила лінгвальні особливостей лексичного характеру в політичній промові, а саме: синонімічні вирази та епітети, які підсилювали промову та критику інших політиків. Тобто дослідивши лінгвальні особливості саме в цьому аспекті, ми бачимо, як вони підсилюють ідею та допомагають досягти своєї цілі адресанту. Крім того, аналіз цих мовних одиниць допоміг Гридюшко О. О. зрозуміти більше світогляд німецьких політиків в контексті виборів та влади [17].

Дослідивши праці інших науковців, я змогла побачити більше прикладів різних лінгвальних особливостей. У праці Наталії Головіної, було використано такі ЛО як: експресивні висловлювання, метафоричні форми, вигуки та інші. Наталія Головіна здійснила аналіз листів, щоб дослідити письмову комунікацію. За допомоги ЛО вона виявила, що основні настрої листів передавали страх, відчай, тиск, адже контекст показує, що жителі однієї колонії були розлучені від свого пастора і їм було дуже сильно тяжко через це. Тому лексична форма “плакати” використана часто в різних частинах мови та стилістичних засобах. Цікаво те, що дослідниця підкреслила той факт, що це невербальна дія, але за допомоги ЛО це передає стан учасників комунікації [13].

Взагалі можна виокремити п'ять груп лінгвальних особливостей:

- 1) Лексичні
- 2) Стилiстичні
- 3) Граматичні
- 4) Синтаксичні
- 5) Емоційні висловлювання, вигуки, гасла

Серед лексичних можна виокремити різні терміни, мовлення різного характеру, синоніми. Наприклад завдяки розмовній лексиці мовець досягає того, що він зрозумілий, доступний до слухачів, та ближчий [30].

Найпопулярніші стилістичні засоби в політичному дискурсі – повторення, анафора, порівняння. Ці стилістичні засоби використовуються також дуже часто і в мовленні Ісуса Христа. Вони допомагають ефективно вплинути на психіку, адже після цього гасла запам'ятовуються і стають значущі. Крім того, завдяки порівнянням промови стають зрозуміліші. Також один з дуже ефективних ЛО у політично дискурсі – евфемізм та політична метафора як засіб маніпуляції [30].

Ось приклад граматичних ЛО: умовні речення, модальні дієслова – щоб переконати слухачів, займенники першої особи множини – щоб слухачі сприймали ідеї мовця як власні [30].

Щодо синтаксичних ЛО, до них належать питання, паралельні структури, риторичні запитання з метою привернути увагу аудиторії. Ісус Христос теж часто використовує саме ці лінгвальні особливості [30].

Аналіз лінгвальних особливостей не тільки допомагає проаналізувати вплив мовця на слухачів, а й також відображають ставлення мовця до об'єкта чи суб'єкта мовлення. Також ЛО розкривають позицію мовця, його емоційний стан та поведінку. Знаючи як вплив ЛО, можна ефективніше досягати своїх цілей. До прикладу, пряма мова – це

лінгвальний маркер, який викликає довіру. А питальні та спонукальні речення допомагають підсилити значення [13].

Підсумовуючи все вищесказане, лінгвальні особливості – дуже практичний аспект лінгвістики, адже він допомагає детально проаналізувати мовлення адресанта, зрозуміти його цілі стосовно слухачів, поведінку, емоційний стан та осмислити певний дискурс. Цей аспект однозначно потребує більше досліджень, адже було складно знайти теоретичний матеріал про це. Проте, я переконана, що дослідження лінгвальних особливостей мовлення Ісуса Христа в Євангеліях допоможе більше дослідити релігійний та біблійні дискурси.

3.1 Євангеліє від Матвія

Як було сказано вище, лінгвальні особливості можуть відкрити багато про мовця, його цілі, слухачів та навіть їх особистості чи емоційний стан. Крім того, лінгвальні особливості також описують і невербальні стани. Досліджуючи попередньо Євангеліє для виокремлення лексико-семантичних груп та стилістичних особливостей, ми виокремили чотири групи адресатів до яких звертався Ісус. Тому ми вирішили дослідити які ЛО використовував Ісус Христос та що вони відкривають про особистість Христа, Його методи впливу, яку оцінку вони дають про стан інших учасників комунікації та яких цілей хотів досягати Ісус Христос звертаючись певним чином.

В процесі дослідження ЛО в Євангеліях, мені вдалося виокремити лінгвальні особливості трьох груп: стилістичної, граматичної, та синтаксичної.

Найчисленніша група у Євангелії від Матвія є граматична у всіх групах. Також найбільшу кількість лінгвальних засобів було виокремлено, коли Христос звертався до учнів. Проте перш ніж ми почнемо аналізувати глибше лінгвальні засоби та особливості в Євангеліє від Матвія, важливо

пригадати контекст написання цієї книги, адже контекст допомагає краще проаналізувати будь-які аспекти мовлення.

У попередньому розділі було згадано контекст Євангелія від Матвія, а саме: воно було написане для віруючих людей. Також в цьому Євангеліє Матвій підкреслює те, що саме в його час виконалося багато пророцтв про Христа з Старого Завіту. Завдяки аналізу лексичних груп, ми можемо побачити, що одна з ролей Ісуса в якій Його подає Матвій – новий законодавець. У попередньому розділі ми виокремили лексико-семантичні групи. Найчисельніші групи – релігійна та юридична лексика. Це багато відкриває нам про пріоритети та цілі, які були у Христа – духовний стан людей. А юридична лексика використана, щоб розкрити одну з рис Бога-Отця – Праведного Судді. Крім того, це показує те, що християнський світогляд включає в собі серйозне ставлення до відповідальності. Також певний відсоток лексики Христа складався з розмовно-побутової лексики, що вказує на той факт, що Він намагався бути зрозумілим та доступним до людей. Тому, коли ми виокремлювали лінгвальні засоби, ми більше звертали увагу на засоби граматичної та синтаксичної групи.

3.1.1 До народу

Отож, я розпочну з першої групи лінгвальних засобів у зверненні до народу – стилістична, вона не дуже чисельна. Проте нам вдалося виокремити чотири групи стилістичних засобів використаних у зверненні до народу: порівняння, метафору, анафору та повтор. Нижче у таблиці подано відсоткове співвідношення використання цих засобів.

Таб. 3.1.1

№ За/п	Стилістичні засоби	Кількість	Відсоткове співвідношення
1	Порівняння	13	60%
2	Метафора	4	18%
3	Анафора	3	14%
4	Повтор	2	8%

Загалом виокремлено 21 засіб у стилістичній групі. Порівняння – найчисельніша група.

Наприклад: “*Therefore everyone who hears these words of mine and puts them into practice is like a wise man who built his house on the rock.*” (7:24). У цьому вірші Ісус використовує порівняння для того, щоб показати наочно результат мудрості, зокрема мудрості, яку можна черпати з Слова Божого. Він наводить ці приклади, щоб заохотити слухачів довіряти авторитетності Святого Писання та використовувати його. Або ж інший приклад: “*The kingdom of heaven is like a man who sowed good seed in his field.*”(13:24). А в цьому вірші Ісус порівнює царство Боже з садівником. З одного вірша тяжко зрозуміти суть. Далі у тексті Він розповідає притчу про царство небесне. З цих двох прикладів можна зробити висновок, що Ісус Христос використовує для того, щоб бути зрозумілим для слухачів. Це один з Його частих прийомів, порівнювати речі духовної площини з тими, які знайомі людям і навіть з тими, які вони використовують у повсякденному вжитку.

Наступний стилістичний засіб – метафора. У Євангеліє від Матвія, Ісус використовує цей засіб лише тричі у зверненні до народу. Метафори роблять його промови яскравішими та привертають увагу. Водночас метафора як і порівняння допомагають зрозуміти, але також змушують задуматися, що саме мав на увазі мовець.

До прикладу: “*The eye is **the lamp of the body**. If your eyes are healthy, your whole body will be full of light*” (6:22) [34]. У цьому вірші Ісус порівнює око з світильником для тіла, маючи на увазі око не в прямому значенні, а розум. Адже через кілька віршів Він говорить про важливість порядку в розумі та життєвих пріоритетів називаючи це поклонінням. Тобто водночас Ісус дає чітку ілюстрацію, але значення приховане і його потрібно зрозуміти аналізуючи контекст. Тому можна зробити висновок, що Христос хотів, щоб Його слова не пройшли мимо вух, а й чіпляли людей і змушували їх задумуватися, це багато говорить про Його підхід як вчителя, який спонукає думати та, як оратора, який вправно використовує стилістичні засоби.

Щодо третьої групи, анафора – не дуже чисельний засіб, проте Він теж підсилює мовлення Христа. Адже за допомоги анафори мовець може ефективно впливати на пам'ять та психіку реципієнта, особливо якщо початки рядків відгукуються слухачам.

Наприклад: “***Blessed** are the poor in spirit, for theirs is the kingdom of heaven. **Blessed** are those who mourn, for they will be comforted. **Blessed** are the meek, for they will inherit the earth. **Blessed** are those who hunger and thirst for righteousness, for they will be filled. **Blessed** are the merciful, for they will be shown mercy. **Blessed** are the pure in heart, for they will see God. **Blessed** are the peacemakers, for they will be called children of God. **Blessed** are those who are persecuted because of righteousness, for theirs is the kingdom of heaven. **Blessed** are you when people insult you, persecute you and falsely say all kinds of evil against you because of me*” (5:3-11). Це одна з найвідоміших проповідей Христа. Її називають Нагорна Проповідь. Тут також можна прослідкувати особливий стиль Христа. Христос використовує анафору для того, щоб дати ключ чи рецепт, як бути справді щасливим, адже слово “блаженний” має дуже значення “щасливий” та щоб звернути увагу на те, як стати щасливим. З однієї сторони Він дає відразу відповідь, які люди

щасливі, але якщо сприймати буквально їх, то вони трохи спантеличують, адже як можна назвати людину щасливою, якщо вона плаче чи вбога духом. Як наслідок постає логічне питання: чому ти блаженний, якщо плачеш та багато інших. Тому це показує ще одну рису Ісуса Христа, Він не боїться бути незрозумілим, а шукає справді зацікавлених людей, тих учнів, які підуть за Ним зрозумівши суть Його послання та хто Він. Також це ще раз підтверджує, що це одна з рис Його вчительського стилю. Він не просто хоче нав'язати те, що Він вважає правильним, а навпаки мотивує людей думати, аналізувати та зважувати те, що Він каже.

Саме це відрізняє Його стиль промов від політиків. Хоча і політики і Христос має на меті донести щось до людей, перша категорія використовує шлях маніпуляцій, щоб добитися свого, в той час як в промовах Христа не відчувається тиску, маніпуляцій. Він навпаки заохочує людей думати і приймати власні рішення навіть якщо з Ним залишаться 12 з п'яти тисяч.

Остання група засобів – це повтор. Цікаво, що в єврейській традиції, повтор одного і того самого слова означало, що це важлива інформація. Цей феномен можна спостерігати часто в Старому Завіті.

Наприклад: *“Not everyone who says to me, ‘Lord, Lord,’ will enter the kingdom of heaven, but only the one who does the will of my Father who is in heaven”* (7:21). В даному випадку, можливо, мовець використовує цей засіб, щоб показати, що навіть часті кличі до Бога не працюють, якщо твої інші, адже наші дії говорять голосніше ніж слова.

Наступна група засобів, яку ми проаналізуємо – це граматична, одна з найчисельніших. Нам вдалося виокремити чотири групи граматичних засобів: пасивний стан, наказовий спосіб, умовні речення, та модальні дієслова. У наступній таблиці, ми розглянемо їхнє кількісне співвідношення та проаналізуємо що вони говорять про стиль, цілі, та характер мовця.

Таб. 3.1.2

№	Назва граматичної структури	Кількість	Відсоткове співвідношення
1	Наказовий спосіб	40	58%
2	Пасивний стан	15	22%
3	Умовні речення	11	16%
4	Модальні дієслова	3	4%

Загалом нам вдалося виокремити 69 граматичних структур. Перша група граматичної структури – наказовий спосіб. Ми виокремили 40 одиниць цього засобу.

Наприклад: “***Be careful not to practice your righteousness in front of others to be seen by them. If you do, you will have no reward from your Father in heaven. So when you give to the needy, do not announce it with trumpets, as the hypocrites do in the synagogues and on the streets, to be honored by others. Truly I tell you, they have received their reward in full. But when you give to the needy, do not let your left hand know what your right hand is doing, be in secret. Then your Father, who sees what is done in secret, will reward you***” (6:1-4). Було дуже цікаво прослідкувати цю закономірність, що граматичною структурою, яку Ісус використовував найчастіше наказовий спосіб. У цитованому уривку Ісус навчав, проте Його наука звучить дуже практичною, адже що б Він не навчав, Він завжди закликає до конкретних дій кажучи, що робити, а що не робити. В Євангеліях є уривок, коли Ісус навчав, люди дивувалися, що Він навчає як той, хто має владу. Його використання наказового способу також цікаве тим, що це не набуває маніпулятивного характеру, але водночас звучить зі владою. В той час, як промови політиків зазвичай переслідують мету здобути вплив та владу,

навіть вони не наважуються так говорити. Ця лінгвальна особливість підкреслює ще раз впевненість Ісуса в Його словах, поглядах та Своїй ідентичності, в тому, що Він саме той, хто може це казати. Також, це цікаво як поєднуються два способи Його навчання – іноді не говорити прями відповіді, а ставити питання, а іноді конкретно говорити як варто чинити, а як не варто чинити. Цим самим Він презентує Себе як той, хто бере відповідальність за Свої конкретні вказівки. Його слова ніби набувають експертності і дають оцінки тим, хто практикує Його вчення або не практикує.

Друга група граматичної структури – пасивний стан. Нам вдалося виокремити 15 структур пасивного стану. Зазвичай пасивний стан використовується у науковому стилі. Часто Ісус використовував структури пасивного стану, щоб процитувати Святе письмо Старого Завіту.

Наприклад: “*Take heart, son; your sins are forgiven*” (9:2) [34]. У цьому вірші Ісус каже, що гріхи цього хлопця прощено, так ніби незрозуміло хто це зробив. Хоча Він пробачив Йому гріхи. І таких місць є багато, коли Ісус говорить про Свої дії в пасивному стані. Причину того, чому Він не відзначає те, що саме Він пробачив гріхи чи зцілив виходить з контексту. Перший час Ісус не хотів, щоб люди знали, що це Він зробив, адже потім багато людей буквально кидалися на Нього, щоб отримати чудо. Інша річ, яку відкриває нам вживання Ісусом пасивного стану – те, що хоча Його дії заслуговували на славу та похвалу, Він не шукав цього навмисно, щоб отримати прихильність учнів через це. Йому важливо було донести істину та розповісти про царство Боже та Отця.

Наступна граматична структура, яку ми розглянемо – умовні речення. У звертанні до народу, Ісус використав їх одинадцять разів.

Наприклад: “*For everyone who asks receives; the one who seeks finds; and to the one who knocks, the door will be opened*” (7:8). У даному випадку умовне речення виглядає нетипово. Частина “if” пропущена, проте речення має значення нульового та першого умовного речення. Ісус не використовує умовні речення, щоб ставити якісь умови, зазвичай Він використовує умовні речення першого чи нульового типу, щоб показати логічно наслідковий зв’язок. Тобто навчаючи певного принципу, Він показує позитивні та негативні наслідки дій. Він використовує цю структуру для того, щоб навчати ефективно, адже коли людина усвідомлює ціну та наслідки, вона буде уважніша до своїх виборів. Навчаючи Своїх принципів, Ісус прагне не просто навчити, а й передати певне мислення. Зазвичай Ісус використовував умовні структури мотивуючи слухачів обирати позитивний результат. Це зображає Його характер як Того, хто турбується та ставиться добре до адресата. Проте Він завжди давав вибір, рекомендуючи кращу альтернативу.

Остання група граматичних структур – це модальні дієслова. Зазвичай роль модальних дієслів у промовах – переконати адресатів. У зверненні до народу Ісус використовує небагато модальних дієслів.

Наприклад: “*so that your giving **may** be in secret. Then your Father, who sees what is done in secret, will reward you*” (6:24). У цьому вірші Ісус використовує модальне дієслово, щоб спонукати людей давати милостиню не публічно, іншими словами за допомогою модального дієслова Він прагне заохотити слухачів наслідувати Його пораду.

Ще одна група лінгвальних засобів – синтаксичні. Було виокремлено 27 синтаксичних засобів. Вони були поділені на дві групи: загальні запитання та риторичні запитання. У таблиці нижче можна буде побачити їх відсоткове співвідношення.

Таб. 3.1.3

№	Назва синтаксичного засобу	Кількість	Відсоткове співвідношення
1	Загальні запитання	15	68%
2	Риторичні запитання	7	32%

Перша група синтаксичних засобів – загальні запитання. Зазвичай цей лінгвальний засіб використовується, коли мовець хоче надати емоційного наповнення своїм словам, підкреслює інтонацію, або привернути увагу адресатів. Також це один з прийомів який змушує думати.

Наприклад: “*And why do you worry about clothes? See how the flowers of the field grow. They do not labor or spin.*” (6:28). У цьому тексті Ісус навчає про те, що не потрібно надмірно переживати про речі, які необхідні для життя, адже Бог турбується. Для того, щоб змусити задуматися чому вони так сильно переживають про завтрашній день, Ісус ставить питання чому вони так переживають. Ісус дуже часто ставить питання коли навчає, це один з Його прийомів викладання, щоб змусити слухачів аналізувати свою ситуацію та мислити. Також Його питання справді надають тексту емоційності, а емоції завжди допомагають засвоєнню інформації.

Інша група синтаксичних засобів – це риторичні запитання. Ми виокремили 7 таких запитань у звернення до народу. Риторичні питання часто ставлять для того, щоб нагадати певну інформацію, підвести людину до згоди, вказати на те, що те, що ти говориш логічне та варте довіри, та надати емоційності промовам.

Наприклад: “*Can any one of you by worrying add a single hour to your life?*”(6:27). Перед цим текстом Ісус навчає про те, що переживати не варто. Він наводить певні приклади, а потім підсилює це все ставлячи риторичне запитання, яке ще раз підтверджує правдивість та практичність того, що Він

навчав та ніби ставить фінальну крапку. Окрім цього Він ніби показує очевидні речі, але всередині цього питання заповане те, що немає сенсу переживати. Його риторичні питання мають відповіді в собі. Аналізуючи цей приклад, ми відкрили ще один спосіб Ісуса доносити та роз'яснювати те, що Він хотів донести – риторичні запитання, які змушують мислити та містять відповідь в собі. Його стиль навчання дуже доступний та ефективний, це також показує Його бажання навчити та донести.

Дослідивши лінгвальні засоби у звернені до народу, ми прийшли до наступних висновків. ЛЗ справді допомагають глибше зрозуміти мету, та особистість мовця, та його особливості. Проаналізувавши ЛЗ всіх чотирьох груп у звернені до народу, можна сказати, що Ісус Христос дуже вправний оратор, адже Він задіяв ЛЗ з усіх чотирьох груп та вони підсилювали один одного і робили Його проповіді ефективними та такими, що змушували замислюватися та шукати відповіді.

Незважаючи на те, що мовець використовував дуже багато лексичних, стилістичних засобів для впливу, у тексті не було атмосфери примусу в порівнянні з політичними промовами. У жодному звернені не було маніпуляцій, навпаки ж Ісус прагнув донести інформацію, проте спонукав до самостійного аналізу та самостійного вибору. Для цього Він використовував стилістичні засоби такі як порівняння та анафора. Велика кількість використання порівнянь свідчить про те, що Ісус Христос намагався навчати як найзрозуміліше. Також риторичні та загальні запитання допомагали досягати тих цілей.

Аналізуючи використання Ісусом цих засобів показало те, що проповіді Христа були зовсім не нудні, та ефективні в навчанні. Він був хорошим вчителем та оратором.

Окрім того, що Ісус Христос досягав Своїх цілей за допомоги стилістичних та синтаксичних засобів. Нам вдалося підмітити цікаві речі у проповідях Христа, які Він досягав за допомогою технік подачі інформації,

кліше, та граматичних структур, Він зарекомендував Себе авторитетом, який вартий довіри та впевнений Собі. Також цікаво, що багато Його тез звучали як від людини, яка має владу, адже Він використовував модальні дієслова та наказовий спосіб. Проте, як було зазначено вище у цьому не відчувалося тиску, а навпаки бажання добра адресатам та практичність порад. Він подавав інформацію так, щоб слухачі могли її застосувати давши зрозумілі поради на застосування, інформуючи про наслідки.

Також важко було не звернути увагу на те, що однією з ключових тем Євангелія від Матвія було “Царство Боже”, адже більшість розмов Христа з народом були навколо цього. Ісус використовував багато стилістичних засобів та притч, щоб пояснити природу Царства Божого. Я вважаю, що як вчитель та проповідник Він досягнув Своєї мети, адже пояснення та приклади були дуже яскраві та подані розмовно-побутовою мовою.

Дослідивши ЛО Євангелія від Матвія, показує те, що лише мовлення Ісуса Христа ще містить багато корисних та практичних аспектів, які точно варто дослідити. Деякі з них: стиль викладання Ісуса Христа, порівняння проповідей Христа з політичними промовами, дослідження ще інших лінгвальних особливостей тощо. Відповідно до історичних та текстологічних досліджень, Ісус Христос – це особистість, яка була реальною та зробила найбільший вплив серед інших лідерів навіть світового рівня. Тому як зазначав один британський вчений: якщо ми дослідуємо праці грецьких філософів, на скільки важливіше дослідити праці Христа, адже вони більш достовірні. Його вплив тяжко переоцінити, адже він існує і до сьогодні у вірянах, теологах, релігіознавцях, та в спеціалістах інших галузей, які навіть не відносяться до релігійного дискурсу. Деякі принципи бізнесу, держави та психології теж взяти з Біблії. Саме християнську ми маємо завдячувати за просвітництво, адже вони вплинули на розвиток письменності та книгодрукування серед різних народів. Це свідчить про те, що РД та БД не відірвані від інших сфер життя

та наук. Проте замість цих всіх прикладів, можна поставити просте риторичне питання, як робив Христос: невже особистість, яка навчала більшість часу лише дванадцять людей і вплинула на хід кожного століття не варта уваги?

3.1.2 До учнів

У цьому підрозділі ми проаналізуємо тенденцію використання лінгвальних засобів у зверненні до учнів. Ця категорія людей є одна з особливих, адже більшість часу Ісус проводив з учнями, тобто навіть контекст розставляє акценти. Одна з основних ліній взаємодії Ісус Христа з учнями – навчання, як вербальне так і невербальне. Нижче ви побачите таблицю з відсотковим співвідношенням ЛЗ стилістичної групи. Нам вдалося виокремити такі стилістичні засоби: порівняння, анафора та метафора.

Таб. 3.1.2.1

№	Назва стилістичного засобу	Кількість	Відсоткове співвідношення
1	Порівняння	14	54%
2	Анафора	9	35%
3	Метафора	3	11%

Перша та найчисельніша група у таблиці – порівняння. Як і в мовленні з народом так і з учнями, Ісус використовує цей прийом, щоб доступно пояснювати Свої ідеї та бути доступним. Це вказує на те, що Його вчительський стиль був не хаотичний та спонтанний, а навпаки Він розумів, як ефективно доносити інформацію.

Друга категорія стилістичних засобів – анафора (9). Порівняно з зверненням до народу, Ісус використовує втричі частіше цей стилістичний засіб. Як було сказано раніше, анафоричні вислови добре запам'ятовуються та впливають ефективно на сприйняття реципієнта. Ймовірно – це ще один прийом, який використовував Христос для ефективного вчителювання. Дуже цікава річ полягає в тому, що Ісус використовував для викладання ті

стилістичні засоби, які зазвичай використовують у промовах. Тобто іноді Його навчання та промови, проповіді набували так-званого гібридного характеру.

Безсумнівно мовлення Ісуса Христа було дуже експресивне, що свідчило про ораторські здібності, тому Ісус також використовував метафори як для привернення уваги, так і для підсилення та пояснення Своїх думок. Вони часто створювали ефект “їжі для роздумів”, адже не завжди учням було зрозуміло, що означає певна метафора. Розуміння метафор Христа вимагало вникати в контекст не тільки уривки, а й Старого Завіту, адже Христос часто посилався на Нього. Це теж цікавий прийом, адже Ісус використовував те, що знайоме для них та пояснював Свої принципи на основі відомого. З однієї сторони – це говорить про орієнтованість та фокус на учнів, з іншої, це відкриває нам ще одну тему для дослідження, як майстерно робити алюзію та будувати свою промову на тому.

Наступна група ЛЗ – граматична. Нижче ви побачите таблицю тенденцій використаних граматичних структур та їх відсоткове співвідношення.

Таб. 3.1.2.2

№	Назва граматичної структури	Кількість	Відсоткове співвідношення
1	Наказовий спосіб	54	64%
2	Умовні речення	14	16%
3	Пасивний стан	8	10%
4	Модальні дієслова	8	10%

У даній таблиці ви бачите чотири групи граматичних структур. Найчисельніша з них – наказовий спосіб, 54 одиниці. З усіх груп людей Ісус

використовував найчастіше цю структуру по відношенню до учнів, коли Він навчав. Це характеризує те, що Його спосіб вчителювання дуже практичний, адже Він подає не лише інформацію, а й те як це застосовувати, частково це схоже на коучинг особливо з тактикою ставити багато особистих запитань. Водночас це також говорить про Його відчуття власного авторитету та впевненість в Собі та тому, що Він говорить. Це надає Йому асертивного типу комунікації.

Наступна граматична структура – умовні речення. Використання умовних речень нульового та першого типу показує те, що Ісус не сліпо розповідав як робити, а як не робити. Він показував перспективу виборів у певній сфері, і давав вибір. Тим самим Він вказував на те, що учні самі несли відповідальність за свій вибір. Таке мислення у викладанні дає ширшу перспективу. Коли комусь довіряють – людина більше здатна брати ініціативу та більше навчатися, адже вона починає практикувати теорію.

Окрім наказового способу та умовних речень, ми виокремили ще одну групу – пасивний стан, 8 одиниць.

Наприклад: “*Every tree that does not bear good fruit is cut down and thrown into the fire*”(7:19). У цьому реченні використано пасив і не вказано хто зрізуватиме дерево тому, що тут більше акцент на предметі та тому, що з ним буде зроблено. Тобто іноді Ісус використовує пасивний стан для того, щоб звернути увагу на ті речі, які Йому потрібні. Це показує те, що Він точно розуміє цілі Свого мовлення та знає як цього досягти.

Остання група граматичних структур – модальні дієслова, 8 одиниць. Наприклад: “*This, then, is how you **should** pray: “ ‘Our Father in heaven, hallowed be your name,*” (6:9). У цьому вірші модальне дієслово використане для того, щоб вказати як правильно молитися. Це показує те, що навчаючи про певні речі, Ісус схиляв до певної позиції та спонукав вчиняти тим чим чи іншим способом. За допомоги модальних дієслів та наказового способу, Він транслиував Свою позицію та мотивував вчиняти як Він радить.

Остання категорія ЛЗ – синтаксичні особливості. Нам вдалося виокремити 28 одиниць та ми виокремили їх у дві групи: загальні запитання та риторичні. Нижче ви побачите таблицю з їх відсотковим співвідношенням.

Таб. 3.2.2.1

№	Назва синтаксичних засобів	Кількість	Відсоткове співвідношення
1	Загальні запитання	16	57%
2	Риторичні запитання	12	43%

У даній таблиці ви бачите дві групи синтаксичних засобів. Найчисельніша з них – загальні запитання, 16 одиниць. Ісус Христос часто використовував запитання у своєму мовленні, коли хотів донести щось, або достукатися до своїх слухачів. Коли Йому ставили питання, Він часто відповідав питанням на питання. Це був не лише один з Його вчительських прийомів, а й часто спосіб комунікації. Він як вчитель, не говорить прямо відповіді, а змушує думати самостійно, тих хто поставили питання. Тим самим Він навчає думати як і народ, так і учнів.

Наприклад: *And why do you worry about clothes? See how the flowers of the field grow. They do not labor or spin (6:28) [34]*. До цього Ісус пояснює те, що Бог турбується навіть про рослини, тому немає сенсу панікувати про матеріальні потреби, адже Бог турбується і після того Ісус ставить питання: чому ви переживаєте чи матимете, що одягти? Це питання носить характер докору. Воно підсилює Його думку і допомагає проаналізувати вищесказане. Одна з цілей загальних запитань, які Ісус використовував дуже часто – підсилити свою думку, спонукати слухачів застосувати почуте у своєму житті. Це ще раз підкреслює ефективність вчительських методів Ісуса.

Проаналізувавши лінгвальні засоби у зверненні до учнів, ми знайшли багато спільного із зверненням до народу. Це не дивно тому, що потенційні учні Ісуса були в категорії народу, тому Він і звертався до народу досить часто. Також ми зробили висновки, що Він був досить доступний і зрозумілий завдяки стилістичним засобам, таким як порівняння. Його промови привертали увагу та спонукали аналізувати їх через метафори. Також Христос часто закликав до дії використовуючи наказовий спосіб. Це підкреслює Його рису як вчителя, що Він закликав до застосування теорії.

3.1.3 До фарисеїв

Ще одна цільова аудиторія звернень Ісуса – фарисеї. Ця категорія людей належала до однієї з релігійних течій тих часів. Вони були відомі тим, що навчали Закону Божого та мали дуже багато обрядів та традицій. Проте з мовлення Ісуса Христа ми дізнаємося дуже багато речей про цю групу людей. Здебільшого Він викриває їхні якості характеру та цінності. Оскільки Ісус, як Бог бачить їхні внутрішні мотиви, дуже цікаво досліджувати Його звернення до Фарисеїв, адже саме звернення до них дуже емоційне та сповнене критики.

Нам вдалося виокремити три групи лінгвальних засобів: стилістичні, граматичні та синтаксичні. Найчисельніша з них – група синтаксичних засобів.

Перша група, яку ми розглянемо – стилістичні засоби. Нам вдалося виокремити такі стилістичні засоби:

Таб. 3.1.3.1

№	Назва стилістичного засобу	Кількість	Відсоткове співвідношення
1	Анафора	13	76%

2	Метафора	2	12%
3	Порівняння	2	12%

Перша та найчисельніша група – анафора. Ісус вжив набагато частіше цей засіб у зверненні до фарисеїв ніж до учнів та народу. Цей стилістичний засіб робить мовлення впливовішим та емоційним. Окрім цього, анафора допомагає ефективно впливати на адресатів. Тому це говорить нам про те, що Ісус дуже хотів донести певні ідеї до цієї категорії людей.

До прикладу: *What goes into someone's mouth does not defile them, but what comes out of their mouth, that is what defiles them* (15:11) [34]. Контекст завжди допомагає в аналізі, і він нам вікриває те, що фарисеї були дуже зосереджені на обрядах, на митті рук та інших. Коли хтось так не вчиняв, вони засуджували людей за це. Вони вважали, що це дуже великий гріх. В результаті Ісус, Бог теж підпав під їх осуд. До місця, яке зазначено в прикладі, Ісус жорстко говорить з ними, а потім використовує анафору, щоб показати, що оскверняє те, що в людині в серці, а не зовні. Такий прийом допомагає краще донести, адже повторюється ключове слово, з іншої сторони це передає емоційність мовця. В даному випадку це скоріше всього гнів, адже релігійність без любові до людей гнівала Ісуса.

Наступна група – метафора, 2 одиниці. Цей засіб додає кращого та яскравішого пояснення.

До прикладу: *Leave them; they are blind guides. If the blind lead the blind, both will fall into a pit* (15:14) [7]. Це дуже хороший приклад як метафора може підсилити, та додати неймовірної емоційності. Ісус називає вчителів закону, які мали б вести людей до розуміння Бога сліпими поводитирями. Певно це звучало так образливо, адже це те саме, що назвати музиканта бездарою. З однієї це дуже образлива метафора, з іншої сторони Ісус хотів вказати їм на їхню проблему. Це відкриває нам про Ісуса те, що Він говорить правду навіть, коли це може бути некомфортно та авторитетним людям. Проте Він

робить це з метою допомогти та викрити певні викривлення. Окрім гарних вчительських методів та ораторських здібностей, Ісус нам відкривається як той, хто має добрі цінності та небайдужий до чужих життів.

Також Ісус використовував порівняння у зверненні до фарисеїв, проте не дуже часто, адже Він говорив досить прямолінійно, щоб точно донести Свою думку.

Наступна група лінгвальних засобів – граматичні. Нам вдалося виокремити 2 види граматичних структур. У таблиці нижче можна побачити, які граматичні засоби використовував Ісус та їх граматичне співвідношення.

Таб. 3.1.3.2.

№	Назва граматичного засобу	Кількість	Відсоткове співвідношення
1	Наказовий спосіб	7	70%
2	Умовний тип речення	3	30%

Найчисельніша група граматичної групи – наказовий спосіб. Ісус вживає цю структуру 7 разів. Окрім того, що Його мовлення сповнене впливових стилістичних засобів, Він також висловлює Свої поради до виправлення у наказовому способі, що також виявляє Його впевненість та владу.

До прикладу: *But go and learn what this means: 'I desire mercy, not sacrifice. For I have not come to call the righteous, but sinners.'* (9:13) [34]. Перед цим Ісус Христос висловлює свій принцип стосовно ставлення до людей, а потім говорить, що Фарисеї пішли і з'ясували, що означають Його слова. Це відкриває нам те, що Христос був досить суворим і прямолінійним з ними і

теж спонукав їх до розуміння істини, незважаючи на те, що вони були по суті Його ворогами.

Наступна граматична структура – умовний тип речення. Найчастіше це нульовий або перший тип. Фарисеї постійно були перепорою на шляху Христа, але Він все рівно хотів вказати наслідки їх дій і допомогти їх змінитися на краще. Це ще раз підкреслює те, що Христос цінує людей.

Наприклад: *Jesus replied, “I will also ask you one question. **If you answer me, I will tell you by what authority I am doing these things.***(21:24) [34]. Цей приклад дещо інший. Тут Христос прямо ставить умову: якщо вони дадуть відповідь, то і Він відповість. Проте, це не через те, що Він не хоче відповідати. Він знав, що Фарисеї хочуть Його підловити на чомусь, тому цей прийом – це про мудрість як не стати жертвою чиїхось недобрих планів чи пропаганди, яку поширювали Фарисеї. Це вказує нам на мудрість Христа, але водночас не мстивість чи підлість.

Підводячи підсумок аналізу ЛЗ у зверненні до Фарисеїв. Мовлення Христа було особливо яскраве та з докором до цих адресантів. Проте Він також хотів вказати їм кращий шлях їхніх вчинків та мотивів використовуючи умовний тип речення. Цей аналіз був цікавий, адже ця група людей вважала себе дуже праведною, проте емоційне звернення Христа відкрило іншу картину.

3.2 Пряма мова в Євангелії від Марка

Як і було зазначено в попередньому розділі, контекст Євангелія від Марка в тому, що це Євангеліє було написано до римлян, які повірили в Христа. Порівняно з іншими Євангеліями воно дуже коротке та динамічне, адже написано в часи гонінь та правління імператора Нерона. Після вибірки ЛЗ можна ще більше побачити, що воно було орієнтоване на учнів, адже 90% відсотків прямої мови спрямовано на учнів. Виокремлюючи ЛЗ в Євангелія від Марка, найчисельніша категорія людей – це учні. А найменш чисельна категорія, до якої звертався Ісус – народ. Проте, навіть контекст відкриває нам цю тенденцію, а ЛЗ підтвердили це.

3.2.1 До народу

Аналізуючи ЛЗ до народу, нам вдалося виокремити досить невелику кількість лінгвальних засобів лише у граматичній та синтаксичній групі.

Нижче у таблиці ви можете побачити граматичну структуру використаної у зверненні до народу.

Таб. 3.2.1.1

№	Назва граматичного засобу	Кількість	Відсоткове співвідношення
1	Наказовий спосіб	4	100%

Як було зазначено вище у аналізі Євангеліє від Матвія, народ – це потенційна категорія учнів. Ісус Христос зазвичай навчав, служив та закликав народ до певних дій. Тому, Він використовував наказовий спосіб, щоб дати їм певні настанови навчаючи.

Наприклад:

“*Repent and believe the good news*”(1:15) [34]. У цьому прикладі Ісус Христос дає настанови людям стосовно їх життя. Це випромінює Його впевненість та впливовість.

Завдяки аналізу лінгвальних засобів у зверненні до народу в Євангелії від Марка ми можемо зробити висновок, що Ісус наставляв їх та робив акцент на результаті вибору. Це говорить про Його зацікавленість та небайдужість. Проте мала кількість ЛЗ у прямій мові до народу говорить про те, що ціль написання цього Євангелія не була орієнтована на загальну аудиторію.

3.2.2 До учнів

Зробивши вибірку з прямої мови Христа до учнів, нам вдалося виокремити велику кількість граматичних структур, досить багато синтаксичних засобів та певну кількість стилістичних засобів.

Перша група ЛЗ, яку ми проаналізуємо – стилістична. Нижче у таблиці ви можете побачити виокремлені стилістичні засоби та їх відсоткове співвідношення.

Таб. 3.2.2.1.

№	Назва стилістичного засобу	Кількість	Відсоткове співвідношення
1	Анафора	6	43%
2	Метафора	5	36%
3	Порівняння	3	21%

Перший стилістичний засіб, який ми проаналізуємо – анафора. У своєму мовленні Христос використовував анафору та інші стилістичні засоби, щоб підслити свої слова та зачепити слухачів. Завдяки анафорі, Його промови було легше запам'ятати.

До прикладу: “*For whoever wants to be my disciple... for whoever wants to save their life*” (8:35) [34]. Завдяки анафорі Христос привертає увагу до того,

які якості потрібно мати, щоб іти за ним. За рахунок повторення Його слова краще запам'ятовуються і чітко врізається в пам'яті, щоб іти за Ісусом потрібні певні зміни.

Ще один засіб, який вживав Христос – порівняння. Їх використання вказує на те, що Христос не хотів спантеличити своїх слухачів, але й бути зрозумілим. Тому Він обирав приклади, які близькі до життя людей того часу.

Наприклад: “*This is what the kingdom of heaven is like*” (4:26) [34]. У цьому вірші Ісус Христос використовує порівняння, щоб донести зрозуміло ідею Царства Божого. Хоча водночас, Його порівняння змушують мислити чому саме з цим предметом Ісус порівняв це поняття.

Проаналізувавши стилістичні засоби, які використовував Христос у зверненні до учнів, можна зробити висновок, що основна мета була вплинути на мислення учнів, змушуючи їх аналізувати повчання Христа.

Наступна група лінгвальних засобів – граматична, одна з найчисельніших груп. Нижче зображена таблиця з використаними граматичними структурами та їх відсотковим співвідношенням.

Таб. 3.2.2.2

№	Назва граматичного засобу	Кількість	Відсоткове співвідношення
1	Наказовий спосіб	32	48%
2	Умовне речення	15	23%
3	Пасивний стан	15	23%
3	Модальні дієслова	4	6%

Перша граматична група – наказовий спосіб (32). Стиль навчання та проповіді Ісуса досить конкретний та прямий. У прямій мові до учнів Він

дає багато настанов. Це говорить про те, що Його поради дуже практичні та Він досить впевнений в Собі та в тому, що говорить.

Наступна граматична структура – умовне речення. Незважаючи на прямі настанови, Христос пояснює наслідки чи перспективу їхнього вибору.

До прикладу: “*Consider carefully what you hear, he continued. “**With the measure you use, it will be measured to you—and even more.**”* (4:24) [34]. У цьому прикладі Ісус навчає учнів про певні принципи життя, показуючи те, що наслідки залежать від їхніх виборів.

Останній вид граматичної структури, яку ми виділили – модальні дієслова. Ця структура теж говорить про асертивний тип мовця. Можливо Ісус Христос використовував її для впливу та надавав емоційності до цього мовлення.

Наприклад: “*Anyone who wants to be first **must** be the very last, and the servant of all.*” (9:35) [34]. У цьому вірші Ісус використовує модальне дієслово, що наголосити, що принципи, яким Він навчає – обов’язкові. Крім того, модальне дієслово ніби закликає слухачів до дії.

Проаналізувавши вибірку граматичних структур, можна зробити висновок, що Ісус Христос був впевненим в Собі і тому, що говорить. Проте Він не тиснув на своїх слухачів, а давав їм перспективу вибору, виражаючи це умовними реченнями. Це ще раз показує те, що Він цінував і поважав людину як особистість. Навіть граматичні ЛЗ можуть нам відкрити багато про мовця та його риторіку.

Остання група ЛЗ, яку ми виокремили – синтаксична. Ісус Христос використовував у Своєму мовленні до учнів багато запитань (24). Цей прийом робив звертання Ісуса досить особистим та змушував думати слухачів. Як вчитель Він використовував індуктивний метод подавання інформації.

Наприклад: *He said to his disciples, “Why are you so afraid? Do you still have no faith?”* (4:40) [34]. Метод запитань – це один з основних стилів Христа у навчанні та, щоб достукатися до слухачів. У цьому прикладі Ісус Христос цікаво використовує цю тактику, адже у Його питаннях є відразу і відповідь.

3.2.3 До Фарисеїв

Проаналізувавши пряму мову Ісуса до Фарисеїв, ми побачили те, що Він більше звертався до Фарисеїв ніж до народу. Можливо Він хотів застерегти Своїх послідовників від наслідування фарисейського мислення. Нам вдалося виокремити пару стилістичних, граматичних та синтаксичних засобів.

Стосовно стилістичних засобів, нам вдалося виокремити анафору. У зверненні Христа анафора підсилює емоційність та докір Христа. Також цей засіб допомагає поставити певні акценти.

У граматичній категорії ми виокремили наказовий спосіб (2одиниці) та модальні дієслова (2). Обидві категорії виражають впевненість в мовленні. Це досить цікаво, адже Фарисеї вважали себе впливовішими та вищими за Христа, але їхнє мовлення позиціонувало їх по іншому.

Окрім граматичної групи, ми виокремили один засіб у синтаксичній групі – запитання. Ісус Христос дуже часто використовував запитання, щоб змусити слухачів мислити та самим шукати відповіді. Наприклад: *He sighed deeply and said, “Why does this generation ask for a sign? Truly I tell you, no sign will be given to it.”* (8:12) [34]. У цьому випадку Ісус Христос використав запитання, щоб висловити Своє обурення. Це ще раз підкреслює Його емоційність.

Незважаючи на те, що Фарисеї були негативно налаштовані до Христа, Він хотів привести до істини їх ставлячи їм багато питань. Нам вдалося це з’ясувати проаналізувавши синтаксичний засіб ЛЗ у зверненні до Фарисеїв.

3.3 Пряма мова у Євангеліє до Луки

3.3.1 До народу

Наступне Євангеліє, у якому ми робили вибірку ЛЗ – Євангеліє від Луки. За обсягом це Євангеліє більше ніж Євангеліє від Марка, тому відповідно нам вдалося виокремити набагато більше ЛЗ. Перша група звернення, яку ми розглянемо – народ.

У зверненні до народу, нам вдалося виокремити ЛЗ трьох груп – стилістичної, граматичної та синтаксичної. Спочатку ми розглянемо стилістичну групу ЛЗ. У таблиці нижче, ви можете побачити стилістичні засоби та їх кількість використану у зверненні до народу.

Таб. 3.3.1.1

№	Назва стилістичного засобу	Кількість	Відсоткове співвідношення
1	Анафора	4	45%
2	Порівняння	5	55%

Знову ж таки ми бачимо, що Ісус підсилює своє мовлення стилістичними засобами. Перший засіб, який ми розглянемо – анафора. Він використовує цей засіб для ефективнішого впливу та запам'ятовування на народ. Виходячи з вчення Ісуса, Йому важливо було навчати людей, адже Він робив це постійно, і навіть розповідав притчі про це. Тому, анафора допомагала ефективніше впливати на процес навчання та сприйняття.

Наприклад: “*Truly I tell you,*” (13:30) [34]. Ісус часто повторював цю фразу, щоб впевнити слухачів у достовірності того, що Він каже. Тим самим і закликаючи слухачів повірити та прийняти до уваги Його слова.

Другий стилістичний засіб, який ми розглянемо – порівняння. Стиль викладання Ісуса – доступний та зрозумілий. Він часто використовував порівняння для кращого роз'яснення. Наприклад: “*It's like a man going*

away: He leaves his house and puts his servants in charge, each with their assigned task, and tells the one at the door to keep watch.” [34]. У цьому прикладі Ісус використовує порівняння, щоб описати Бога. Це вказує на те, що Бог хоче бути доступним і зрозумілим для людей.

Наступна група ЛЗ – граматична. Вона більш чисельна ніж стилістична. Нижче ви можете побачити кількість використаних граматичних структур.

Таб. 3.3.2.2.

№	Назва граматичної структури	Кількість	Відсоткове співвідношення
1	Пасивний стан	17	81%
2	Наказовий спосіб	4	19%

Перша граматична структура – пасивний стан (17 одиниць), зазвичай ця структура використовується у наукових текстах, чи коли потрібно більше наголосити на результаті. Ісус використовує часто цю структуру для того, щоб вказати на результат якихось дій, або ж не зазначати, що саме Він щось зробив. Наступна граматична структура – наказовий стан. У Євангелії від Матвія Ісус дуже часто використовує цю граматичну структуру, проте в цьому Євангеліє використано досить невелику кількість – чотири одиниці. Наприклад: “**Bring me a denarius and let me look at it.**”(12:15) [34]. У цьому зверненні відчується впливовість, влада та домінантність Ісуса за рахунок використання наказового способу.

Третя група лінгвальних засобів – синтаксична. Нам вдалося виокремити лише загальні запитання, проте їх досить багато – 16. Це один з частих прийомів Ісуса, який змушує мислити.

Наприклад: “**Do you see all these great buildings?**” replied Jesus. “*Not one stone here will be left on another; every one will be thrown down.*” (13:2) [34].

У цьому випадку Ісус ставить питання, щоб звернути увагу на те, що Він скаже далі.

Аналізуючи лінгвальні засоби у Євангеліє від Луки. Ми можемо зробити висновок, що Ісус хотів навчати народ істині. Завдяки стилістичним засобам та анафорі, ми бачимо, що Він використовує різні ЛЗ, щоб Його вчення було яскраве, легке для запам'ятовування, та просте.

3.3.2 До учнів

Наступна категорія до якої звертався Ісус – учні. Велика кількість ЛЗ говорить про те, що Ісус найбільше орієнтувався на цю групу людей. Ми виокремили три групи ЛЗ: стилістичні, граматичні та синтаксичні.

Перша група, яку ми розглянемо – стилістична. У таблиці нижче можна побачити кількість використаних стилістичних засобів.

Таб. 3.3.2.1

№	Назва стилістичного засобу	Кількість	Відсоткове співвідношення
1	Анафора	11	65%
2	Порівняння	6	35%

Перший засіб, який ми розглянемо – анафора. Христос знову підсилює своє мовлення стилістичними засобами. Використовуючи велику кількість анафори вказує на те, що Христос особливо зацікавлений в тому, щоб ця аудиторія, точно запам'ятала те, що Він розповідає.

Наприклад: “*Blessed are you...*” (6:21,22,23) [34]. У цій проповіді Ісус дуже багато разів починає твердження з цієї фрази для того, щоб звернути увагу, яких людей можна справді вважати благословенними, або щасливими.

Наступна група ЛЗ – граматична, вона найчисельніша. Нижче ви побачите таблицю з граматичними структурами та їх кількістю.

Таб. 3.3.2.2.

№	Назва граматичної структури	Кількість	Відсоткове співвідношення
1	Наказовий спосіб	43	69%
2	Пасивний стан	21	31%

Цікаво те, що перша граматична структура свідчить про бажання Ісуса Христа вплинути на своїх слухачів. Також це вказує на впевненість та авторитетність мовця. Найбільш використовувана структура у мовленні Ісуса – наказовий спосіб (43 одиниці). Наприклад: “*Love your enemies, do good to those who hate you,*” (6:27) [34]. У цьому прикладі ми бачимо, що Ісус дає настанови учням, у цих настановах відчувається впевненість та впливовість мовця.

Отож підсумовуючи ЛЗ у зверненні до учнів, можна сказати, що Ісус Христос знає добре свою аудиторію, як на них впливати та які приклади наводити. У цьому Йому допомагали стилістичні та граматичні засоби.

3.3.3 До фарисеїв

Третя група, до якої звертався Христос – Фарисеї. Нам вдалося виокремити порівняно небагато ЛЗ. По кілька з кожної групи.

Серед стилістичних засобів, ми виокремили анафору – сім одиниць. Це знову підкреслює емоційність мовлення Ісуса Христа, та Його небайдужість до цієї категорії. У Нього є мета щось донести.

До прикладу: “*Whoever is not with me is against me, and whoever does not gather with me scatters.* (11:23) [34]. У цьому випадку анафора допомагає звернути увагу на своє життя а проаналізувати Його. Часте повторення того самого слова, яке звучить від впевненої людини теж змушує мислити.

Стосовно граматичної групи – ми виокремили пасивний стан – 23 одиниці. Дуже цікаво те, що Фарисеї на пряму хотіли дізнатися певні факти, але Ісус не відкривав їх і говорив про себе в третій особі. Тобто пасивний стан можна використовувати для того, щоб не відкривати всю інформацію. До прикладу: “*Which is easier: to say, ‘Your sins are forgiven,’ or to say, ‘Get up and walk?’*” (5:23) [34]. У цьому випадку Ісус використовує пасивний стан для того, щоб звернути увагу не на того, хто це робить, а на саму дію. Проаналізувавши ЛЗ вжиті у зверненні до Фарисеїв можна зробити висновок, що незважаючи на їх негативне ставлення до Христа, Він залишається небайдужим до них. Тому Він і приділяє Свій час, щоб відкрити їм правду.

3.4 Пряма мова у Євангеліє від Івана

3.4.1 До народу

Досліджуючи звернення Ісуса до народу у Євангеліє від Івана нам вдалося виокремити невелику кількість ЛЗ. Ми виокремили кілька стилістичних засобів та синтаксичний.

Серед стилістичних засобів ми виокремили анафору та метафору. Їх кількість можна побачити у таблиці нижче.

Таб. 3.4.1.1.

№	Назва стилістичного засобу	Кількість	Відсоткове співвідношення
1	Анафора	3	55%
2	Метафора	2	45%

Ці засоби допомагають підсилити мовлення Христа та вплинути на розуміння слухачів.

Приклад анафори: “*Very truly I tell you, whoever obeys my word will never see death.*” (8:51) [34]. У цьому випадку Ісус вживає анафору, щоб привернути увагу до сказаного та отримати довіру від слухачів.

Приклад: “*I am the good shepherd. The good shepherd lays down his life for the sheep.*” (10:11) [34]. У цьому вірші Ісус порівнює себе з пастухом для того, щоб відкрити більше Свій характер, як того хто турбується про тих, хто ідуть за Ним.

Інша група лексичних засобів – загальні запитання. Вони мають більший вплив на слухачів ніж стилістичні засоби, адже не лише допомагають запам’ятати, але й змушують думати про почуте.

Наприклад: “*Why is my language not clear to you? Because you are unable to hear what I say.*” (8:43) [34]. У цьому випадку Ісус ставить питання, щоб стимулювати народ аналізувати їх стан та шукати відповіді чому вони не розуміють Христа. Він закликає зробити їх діагностику, а не шукати причини звинувачувати Христа.

За допомоги стилістичних засобів Ісус закликав народ шукати відповіді та аналізувати, а також вказував напрямок в якому думати.

3.4.2 До учнів

У зверненні до учнів, Ісус вживав більше ЛЗ, що і вказує на те, що це Його цільова аудиторія. Нам вдалося виокремити ЛЗ у граматичній та синтаксичній групі. Нижче ви можете побачити таблицю з граматичними структурами та їх кількістю:

Таб. 3.4.2.1

№	Назва граматичної структури	Кількість	Відсоткове співвідношення
1	Наказовий спосіб	20	83%
2	Пасивний стан	4	17%

Наказовий спосіб – це ще одна структура притаманна мовленню Христа до всіх категорій, особливо до учнів. Цим самим Він транслював

впевненість, а це викликає довіру і допомагає кращому засвоєнню матеріалу.

До прикладу: *“Turning around, Jesus saw them following and asked, “What do you want?” They said, “Rabbi” (which means “Teacher”), “where are you staying?” (1:38) [34].* Цей приклад дуже цікавий, адже Ісус не запитує просто чому учні ідуть за ним, а Він ставить пряме питання стосовно їм намірів: що ви хочете отримати? Це підкреслює Його прямоту.

За допомогою граматичних засобів Ісус впливав та заявляв про свій авторитет.

3.4.3 До Фарисеїв

У зверненні до Фарисеїв ми виокремили найменше засобів. У порівнянні з іншими Євангеліями. У граматичній групі – модальні дієслова (9 одиниць) та запитання (3 одиниці).

Модальні дієслова як ЛЗ використовуються для впливу. У досить довгому зверненні до Фарисеїв Ісус вживає багато модальних дієслів.

Наприклад: *Jesus answered, “Very truly I tell you, no one **can** enter the kingdom of God unless they are born of water and the Spirit.” (3:3) [34].* У довгому зверненні до Фарисеїв Ісус використовує багато модальних дієслів для того, щоб ніби дати інструкцію як вчиняти.

Пряма мова в Євангелії від Івана до фарисеїв досить жорстка, адже Він використовує дієслова для впливу, які демонструють домінантність.

Після вибірки та аналізу ЛЗ, можна ще раз переконатися у їх практичній цінності, адже ЛЗ відкрили нам більше рис про особистість Христа, Його сильні сторони, навички, інтереси, цілі, вчительський стиль та навіть емоційне забарвлення Його мовлення.

ВИСНОВКИ

Досліджуючи біблійний та релігійний дискурси та сучасні дослідження у цих дискурсах, ми прийшли таких висновків:

1. Біблійний дискурс унікальний, адже одним з учасників дискурсу – Бог, на думку І. В. Карасика. Окрім цього, біблійний та релігійний дискурс мають велику кількість жанрів, які містять в собі теж велику кількість теологічних жанрів.

2. Біблійний дискурс – цікавий та багатогранний, адже він поєднує в собі й інші дискурси.

3. Біблійний дискурс не відірваний від повсякденного життя, адже біблійна лексика використовується в різних сферах. Проте він має дуже багато особливостей, які ще поки недосліджені, незважаючи на те, що було здійснено дуже багато досліджень у різних аспектах в цьому аспекті.

4. Релігійний та біблійний дискурси є різними, проте у них є багато спільного.

5. Релігійний дискурс ширший ніж біблійний. Біблійному дискурсу притаманні такі риси, як застаріла лексика, слова іншомовного походження та інші.

6. Біблійний дискурс має спільні риси з політичним, проте у БД використовуються інші методи впливу.

7. Лінгвістика – дуже важлива наука, адже це наука про мову, а мова впливає на багато процесів людської діяльності.

8. Існує багато напрямків лінгвістики, один з них – релігійна лінгвістика. Проте ця галузь потребує багатьох досліджень, адже проходить через реформацію та переосмислення.

9. Ця гілка мовознавства є актуальною, адже велика кількість публікацій вказують на це. А також релігійна лінгвістика формує картину світу багатьох людей.

10. Дослідження релігійної лінгвістики вимагає компетенції не тільки в лінгвістиці, а й в релігійному дискурсі.

11. Релігійна лінгвістика є перспективною галуззю, сучасний стан цієї науки вказує на це. Доказом цього є розвиток нових галузей таких як теолінгвістика.

12. Біблійний дискурс не відірваний від життя, адже безліч лексики цього дискурсу є у щоденному використанні, зокрема і біблеїзми.

13. Біблеїзми сформували в певній мірі картину світу американців. Вони на стільки були вживані, що деяка лексика набула значення поза контекстом.

14. На прикладі біблеїзмів ми бачимо, що вплив БД дуже глибокий аж на рівні культури, цінностей та світогляду.

15. Завдяки текстологічним дослідженням ми отримуємо підтвердження, що Біблія – одна з найдавніших, але найдостовірніших книг, які існують.

16. Більше того, саме біблійна література повпливала на розвиток текстології як науки. Кількість копій Нового завіту сягає 24000, в той час як праця Гомера нараховує 640 копій.

Висновки до другого розділу:

Досліджуючи лексичні та стилістичні групи у чотирьох Євангеліях ми прийшли до таких висновків:

1. Найчисельніша категорія лексико-семантичних груп – релігійна та юридична. Релігійна – через те, що одне з призначень Ісуса було розказати про духовні речі та Бога Отця. Велика кількість юридичної лексики була використана через те, що Ісус пояснював багато речей про Бога Отця в якості Суді, а дотримання заповідей в аналогії закону. Також було

використано багато звичайної лексики групи рослини, предмети повсякденного вжитку для того, щоб доносити духовні речі просто. В загальному з чотирьох Євангеліє було виокремлено 498 лексичних одиниць та розподілено на 8 лексико-семантичних груп таких як релігійна (187), юридична(97), предмети повсякденного використання(43), медична(50), рослини (26), географічні назви (34), частини тіла (37) та сім'я (24).

2. Лексика біблійного дискурсу в основному досить емоційно-забарвлена та динамічна. З чотирьох Євангеліє було виокремлено 135 стилістичних одиниць. З цих стилістичних одиниць було виокремлено шість видів стилістичних одиниць: еліпсис, повтор, анафора, порівняння, метафора та гіпербола. Найчастіше Ісус використовував еліпсис(16%), повтор(17%), порівняння(40%) та анафору(14%). Рідше Він використовував гіперболу(5%) та метафору(13%). Ці стилістичні засоби робили мовлення Ісуса динамічним та виразним. Як і лексико-семантичні групи, ці стилістичні особливості використані Ісусом Христом, щоб донести певні істини чітко та доступно. Еліпсис додає мовленню Ісуса динамічності. Анафора, повтор та гіпербола використані, щоб яскраво виразити ідеї або викрити якісь негативні риси аудиторії Ісуса. Метафори та порівняння були використані, щоб доступно і яскраво пояснити ідеї та істини.

Висновки до третього розділу:

Досліджуючи ЛЗ у чотирьох Євангеліях ми прийшли таких висновків:

1. Аналіз лінгвальних особливостей відкриває нам особистість адресата, його характер та загальну атмосферу. Більше того лінгвальні особливості передають невербальні дії.

2. За допомоги ЛЗ ми вияснили, що БД має спільні риси з політичним, але засоби досягнення цілі відрізняються, політичний набуває маніпулятивного характеру.
3. Існує п'ять груп лінгвальних особливостей, таких як: лексичні, стилістичні, граматичні, синтаксичні та вигуки. Добре розуміння ЛЗ допомагає краще досягати цілей у донесенні своєї думки. Проте ця тема потребує більше досліджень, адже нам вдалося знайти досить невелику кількість наукових праць на цю тему.
4. Досліджуючи ЛЗ у чотирьох Євангеліях нам вдалося виокремити три групи ЛЗ: стилістичну, граматичну та синтаксичну у зверненні до трьох груп людей: народу, учнів, та фарисеїв.
5. Завдяки вибірці та аналізу ЛЗ нам вдалося відкрити багато про особистість Ісуса Христа, Його характер, цілі, цінності, принципи, ставлення до певних категорій людей, сильні сторони, та навіть відчувати атмосферу Його мовлення. У наступних пунктах це розписано детальніше:
 - 1) Христос – вправний оратор та вчитель, адже Його мовлення дуже динамічне, емоційне, проте водночас доступне та зрозуміле для Його аудиторії.
 - 2) Він розуміє Свою аудиторію, бо використовує приклади, які близькі до їхнього контексту.
 - 3) Він хороший вчитель, адже Він вправно використовує стилістичні та синтаксичні засоби, змушуючи Своїх слухачів мислити.
 - 4) Він знав як впливати на мислення та пам'ять за допомоги стилістичних засобів, тому Він використовував анафору та метафору.
 - 5) Хоча Христос використовує засоби впливу, Він не маніпулює, а залишає місце для вибору, це підтверджує граматична структура умовного речення. Він розповідає про різні можливості та показує наслідки вибору, водночас рекомендує кращий варіант.

- 6) Вживання наказового способу вказує на впевненість мовця і його домінантність, що постійно можна було помітити у мовлені Христа.
- 7) Ісус Христос використовував різні стилі навчання: запитальний та наказовий. Іноді Він не давав відповідей, а лише запитував. А іноді прямо говорив, що робити.
- 8) Ісус Христос був емоційним мовцем, використання запитань, анафори, метафори та наказового способу це підкреслюють.
- 9) Щоб привернути увагу слухачів до певних речей, Ісус використовує пасивний стан.
- 10) Цільова аудиторія Ісуса Христа – учні, адже до них спрямовано більшість ЛЗ.
- 11) Ісус – дуже прямолінійний у розмові з фарисеями, та досить грубий, проте Він використовує сильні стилістичні засоби задля того, щоб звернути увагу релігійних лідерів на їх негативний вплив та становище.
- 12) Використання наказового способу, щоб дати практичні поради вказує на те, що вчення Ісуса було максимально практичне.
- 13) Ісус не був гордим, хоча мав великий вплив. На це вказує використання пасивного стану для опису Своїх добрих справ не вказуючи на себе.

Дослідження різних аспектів мовознавства дуже важливе та практичне, щоб більше зрозуміти світогляд, цілі, та значення тих чи інших текстів. Більше того, мовознавство – це один пазлик у дослідженні стародавніх текстів. Текстологія, дискурс, контекст – одні з ключових речей, які відкривають нам повну картину.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Вавринчик Р. Я. ЛІНГВІСТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ТЕОЛОГІЧНОГО ДИСКУРСУ ЯК СКЛАДОВОГО КОМПОНЕНТУ РЕЛІГІЙНОГО ДИСКУРС / Р. Я. Вавринчик. – 2016. – С. 23–24.
2. Відтворення персонажного мовлення підлітків в українському перекладі роману Донни Тартт «Щиголь» [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <https://lingua.lnu.edu.ua/wp-content/uploads/2021/04/Konkursna-robota-Personazhne-movlennia-.pdf>.
3. Георгієва Н. ПРОБЛЕМНІ АСПЕКТИ КЛАСИФІКАЦІЇ ТА ХАРАКТЕРИСТИКИ БІБЛІЙНИХ ФРАЗЕОЛОГІЧНИХ ОДИНИЦЬ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ. / Наталія Георгієва. – 2016. – С. 1–4.
4. Головіна Н. А. Топонім як національний виразник фразеологічної семантики побажань [Електронний ресурс] / Н. А. Головіна. – 2011. – Режим доступу до ресурсу: [http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?I21DBN=LINK&P21DBN=UJRN&Z21ID=&S21REF=10&S21CNR=20&S21STN=1&S21FMT=ASP_meta&C21COM=S&_S21P03=FILA=&_S21STR=Pzs_2011_10\(2\)_17](http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?I21DBN=LINK&P21DBN=UJRN&Z21ID=&S21REF=10&S21CNR=20&S21STN=1&S21FMT=ASP_meta&C21COM=S&_S21P03=FILA=&_S21STR=Pzs_2011_10(2)_17).
5. Грідюшко О. О. ЛІНГВАЛЬНІ ОСОБЛИВОСТІ ВИРАЖЕННЯ КРИТИКИ В ПАРЛАМЕНТСЬКОМУ ДИСКУРСІ / О. О. Грідюшко. // Закарпатські філологічні студії. – №3. – С. 162–169.
6. Дзера О. В. Вплив біблійних перекладів на формування національно-прецедентних біблеїзмів : англо-український контекст / О. В. Дзера. // Том 29 (68). – 2018. – №1. – С. 90–97.
7. Загнітко А. СУЧАСНА ЛІНГВІСТИКА [Електронний ресурс] / А. Загнітко – Режим доступу до ресурсу: <https://r.donnu.edu.ua/bitstream/123456789/214/1/%D0%97%D0%B0%D0%B>

3%D0%BD%D1%96%D1%82%D0%BA%D0%BE_%D0%9B%D0%A1_38_2019%20%281%29.pdf.

8. Костенко М. Текстологічні особливості протографів новозавітних і старозавітних книг в українській перекладацькій традиції. / Микола Костенко. – 2015. – С. 1–8.

9. Костишин О. Особливості англomовної Біблії [Електронний ресурс] / Олексій Костишин. – 2013. – Режим доступу до ресурсу: <https://www.freepapers.ru/9/leksikostilstichn-osoblivost-anglomovno-bbl/154695.960353.list6.html>.

10. Лексикологія [Електронний ресурс]. – 2022. – Режим доступу до ресурсу: <https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%9B%D0%B5%D0%BA%D1%81%D0%B8%D0%BA%D0%BE%D0%BB%D0%BE%D0%B3%D1%96%D1%8F>.

11. Мовознавство [Електронний ресурс]. – 2022. – Режим доступу до ресурсу: <https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%9C%D0%BE%D0%B2%D0%BE%D0%B7%D0%BD%D0%B0%D0%B2%D1%81%D1%82%D0%B2%D0%BE>

12. Мовознавство як наука про мову. Значення мовознавства. Прикладна лінгвістика. [Електронний ресурс]. – 2018. – Режим доступу до ресурсу: <https://studfile.net/preview/6832974/>.

13. Молодоженя О. В. ОСНОВНІ ЛІНГВАЛЬНІ ЗАСОБИ АНГЛОМОВНОГО ПОЛІТИЧНОГО ДИСКУРСУ [Електронний ресурс] / О. В. Молодоженя. – 2014.

14. Набока О. М. Біблеїзми з Євангелія від Матвія у мові та мовленні (на матеріалі англomовних словників та газетних текстів) : дис. канд. філ. наук / Набока Олена Миколаївна, 2006.

15. Огієнка Біблія або книги Святого Письма Старого і Нового Заповіту І. Огієнко. Українське Біблійне Товариство, 2013. – 1152 с.

16. Пеліванова Є. Д. Кваліфікаційна робота магістра з японської філології на тему: «Особливості японського політичного дискурсу: лексико-семантичний і лінгвокультурний аспекти» [Електронний ресурс] / Є. Д. Пеліванова. – 2020. – Режим доступу до ресурсу: <http://rep.knlu.edu.ua/xmlui/bitstream/handle/787878787/930/6.%20%D0%9F%D0%B5%D0%BB%D1%96%D0%B2%D0%B0%D0%BD%D0%BE%D0%B2%D0%B0%20%D0%84%D0%B2%D0%B3%D0%B5%D0%BD%D1%96%D1%8F%20%D0%94%D0%BC%D0%B8%D1%82%D1%80%D1%96%D0%B2%D0%BD%D0%B0%20%D0%A0%D0%9E%D0%91%D0%9E%D0%A2%D0%90%20%D0%BF%D0%BE%D0%B2%D0%BD%D0%B0.pdf?sequence=1&isAllowed=y>.
17. Сабадаж Ю. О. Еволюція лінгвокультурного мегаконцепту human being в англomовних версіях Біблії / Сабадаж Ю. О., 2016. Ст. 90-96
18. Стрій Л. І. Ритуальні жанри українського політичного дискурсу / Стрій Л. І., 2015. Ст. 31-39.
19. Студопедія. 2015-2016. https://studopedia.ru/17_146446_leksichni-slovotvirni-zasobi-stilistiki.html
20. Спасенко П. В. РЕЛІГІЙНА ЛІНГВІСТИКА В УКРАЇНІ: СУЧАСНИЙ СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ / Поліна Володимирівна Спасенко. – 2013. – №7. – С. 122–127.
21. Словник Іншомовних слів [Електронний ресурс]. – 2001. – Режим доступу до ресурсу: <https://www.jnsm.com.ua/cgi-bin/u/book/sis.pl?Qry=%CB%B3%ED%E3%E2%B3>F1>F2>E8>EA>E0>.
22. Текстологія // Енциклопедичний словник класичних мов / Л. Л. Звонська, Н. В. Корольова, О. В. Лазер-Паньків та ін.. — К. : ВПЦ «Київський університет», 2017. — С. 502. — 552 с.
23. Текстологія // Літературознавча енциклопедія : у 2 т. / авт.-уклад. Ю. І. Ковалів. — Київ : ВЦ «Академія», 2007. — М — Я. — С. 467-469

24. Федішин М. І. Жанрова палітра християнського релігійного дискурсу. Випуск 6/ Федішин М. І., 2018.
25. Федішин М. Типологія Християнського релігійного дискурсу / Мар'яна Федішин. // Випуск 19. 2018. №1. С. 119–124.
<https://dspu.edu.ua/sites/hsci/wp-content/uploads/2019/02/24.pdf>
26. Черноватий Л. ЛЕКСИКО-СТИЛІСТИЧНІ ОЗНАКИ КОНФЕСІЙНОЇ СФЕРИ В АНГЛІЙСЬКІЙ ТА УКРАЇНСЬКІЙ МОВАХ: ЗІСТАВНИЙ АСПЕКТ / Леонід Черноватий. // Іноземна філологія 2020.. – 2020. – №133. – С. 201–210.
27. Анисимова Е. Е. О типологизации религиозного дискурса. Випуск 4/ Анисимова Е. Е., 2010. Ст. 30–43.
28. Бобырева Е. В. Религиозный дискурс: ценности и жанры/ Бобырева Е. В., 2008. Ст. 162–167.
29. Карасик В. В. Языковой круг: личность, концепты, дискурс. М. Гнозис/ Карасик В. В., 2004. Ст. 390.
30. Почепцов Г.Г. Теория коммуникации.- М., К.: Рефл-бук, Ваклер, 2001.-615 с.
31. Чудинов А. П. Дискурсивные характеристики политической коммуникации. Политическая лингвистика. Вып. 2 (40)/ Чудинов А. П., 2012. С. 59.
32. Шейгал Е. И. Семиотика политического дискурса. М. Гнозис. / Шейгал Е. И., 2004. С. 326.
33. Почепцов Г.Г. Теория коммуникации.- М., К.: Рефл-бук, Ваклер, 2001.-615 с.
34. Bible. New King James Version (NKJV). 1975. [Electronic resource]. – Access mode: <https://www.biblegateway.com/versions/New-King-James-Version-NKJV-Bible/>

35. Crystal D. Generating Theological Language. [Електронний ресурс]. Режим доступу до статті: http://www.davidcrystal.com/David_Crystal/articles.htm
36. Noppen Jean-Pierre van. Theolinguistics. The English of Religion : At theEdges of Language. – 1995 – . [Електронний ресурс]. Режим доступу до статті:<http://homepages.ulb.ac.be/~jpvannop/Downloads.html>